

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2017

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2017 υπήρξε μια γόνιμη και δημιουργική χρονιά για το Ίδρυμα της Βουλής για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία. Ο θεσμός ενίσχυσε και συστηματοποίησε την παρουσία του σε όλους τους τομείς –εκδόσεις, εκθέσεις, έρευνες, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα– ανταποκρινόμενος πάντα στο αίσθημα ευθύνης που συνεπάγεται ο τίτλος και η σχέση του με τη Βουλή των Ελλήνων, στις προτάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, στα αιτήματα και στις ανάγκες της κοινωνίας, καθώς και ιδίως στις κεντρικές στοχεύσεις του. Το 2017 υπήρξε παράλληλα ένα χρονικό σημείο καθοριστικής καμπής: καθώς στο άνυσμά του, το Ίδρυμα υπηρέτησε με συνέπεια εδραιωμένες στοχεύσεις αλλά και τόλμησε να δοκιμαστεί σε νέα πεδία, ανοίγοντας παράθυρα σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα, σε σύγχρονες προβληματικές, σε περισσότερες συνέργειες και συνεργασίες, στην κοινωνία και στο ευρύτερο κοινό. Πρωτοβουλίες που προσβλέπουμε να ενισχυθούν στο επόμενο έτος, προσδίδοντας στην ταυτότητα των δράσεών του ένα νέο πνεύμα, μια ανανεωτική πνοή. Η διττή αυτή στρατηγική απαιτούσε σε κάθε περίπτωση τη σταθερή διατήρηση της υψηλής ποιότητας των παραγόμενων έργων, τη συντονισμένη συνεργασία στο εσωτερικό του θεσμού, με την Εκτελεστική Επιτροπή, τη Βουλή των Ελλήνων αλλά και με εξωτερικούς φορείς, την αξιοποίηση της Επιστημονικής Επιτροπής και του ανθρώπινου δυναμικού, την αποφασιστική επιλογή να βγει το σημαντικό έργο του προς τα έξω, να γίνει αναγνωρίσιμο, ώστε να μπορεί η ελληνική κοινωνία να αξιολογήσει τις δράσεις του.

Στις επόμενες γραμμές θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε επιγραμματικά και συνθετικά το έργο που παράχθηκε μέσα στο 2017. Οι εννέα εκδόσεις που είδαν το φως της δημοσιότητας τη χρονιά που πέρασε ήρθαν να εμπλουτίσουν υπάρχουσες θεματικές σειρές –Πολιτικές Βιογραφίες, Πρόσωπα Άξια Τιμής, Πρακτικά Συνεδρίων και Ημερίδων– καθώς και να προσφέρουν ενημερωτικό υλικό για όσες και όσους ξεναγήθηκαν το ίδιο διάστημα στις εκθέσεις που φιλοξένησε ο θεσμός. Παράλληλα, οι επιλεκτικές παρουσιάσεις έργων και οι γόνιμες συζητήσεις που φιλοξενήθηκαν σε αυτές έδωσαν την ευκαιρία αφενός να πλαισιωθούν τα κείμενα από τα ιστορικά/πολιτισμικά τους συμφραζόμενα και αφετέρου να ανοίξει ο διάλογος γύρω από επίμαχα ζητήματα που ενέπιπταν στον προβληματισμό τους. Επιπροσθέτως, η δωρεάν διάθεση των εκδόσεων του Ιδρύματος σε βιβλιοθήκες πανεπιστημίων, σχολείων, ιδρυμάτων και πολιτιστικών συλλόγων σε αριθμούς υψηλούς είχε ως στόχο να υπογραμμίσει ότι εξίσου σημαντικό με τη έκδοση βιβλίων, είναι η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά από ένα ευρύτερο κοινό, που πιθανόν να μην έχει ούτε τα μέσα να τα προμηθευτεί, ούτε τη δυνατότητα να τα βρει εκτός μεγάλων αστικών κέντρων. Έτσι, παρουσιάσεις, δωρεάν διάθεση και συμμετοχή στις διεθνείς εκθέσεις βιβλίων, πρόσφεραν συντονισμένα την ευκαιρία το συνολικό εκδοτικό έργο του Ιδρύματος να γίνει γνωστό, με στόχο να προσελκύσει την πλειοψηφία του αναγνωστικού κοινού.

Δύο σημαντικές, νέες και πρωτότυπες εκθέσεις –*Ο φεμινισμός στα χρόνια της Μεταπολίτευσης 1974-1990. Ιδέες, συλλογικότητες, διεκδικήσεις και 180 Χρόνια Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών: ο θεσμός - οι άνθρωποι*–, εκπαιδευτικά προγράμματα και ξεναγήσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο τους, απογευματινές συναντήσεις και ημερίδες με θεματικές εμπνευσμένες από τους προβληματισμούς των οικείων εκθέσεων, όλα αυτά μαζί εκπονήθηκαν με κέφι και φροντίδα συγκέντρωσαν θερμή υποδοχή από ένα διαφορετικό και απαιτητικό κοινό –μαθητές, καθηγητές, γονείς, φορείς, ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών, επιστήμονες, μεμονωμένους επισκέπτες– και τεκμηρίωσαν στέρεα τη σημασία της συμβολής του Ιδρύματος στον πολιτισμό και την πολιτική. Παράλληλα, οι πολλές και σε διαφορετικά σημεία της Ελλάδας και εξωτερικού μεταφορές παλαιότερων εκθέσεων –καθώς και όσες θα ακολουθήσουν στην νέα χρονιά– υποστηρίζουν την

αποκεντρωτική στρατηγική του Ιδρύματος, και συμβάλουν έτσι ώστε οι αρχικές διοργανώσεις να αποκτήσουν μια «δεύτερη ζωή», με τη δική της ξεχωριστή δυναμική προοπτική.

Στις ποικίλες εκδηλώσεις της χρονιάς που πέρασε πρωταγωνιστεί το κεντρικό μας συνέδριο, με τον εμβληματικό τίτλο *Τέχνη και Δημοκρατία* που πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο, καθώς και οι προσυνεδριακές ημερίδες που οργανώθηκαν το φθινόπωρο, με τη συνδρομή των Πανεπιστημίων της Θεσσαλίας και της Κρήτης, σε Χανιά και Βόλο. Η ίδια η εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και προκλητική θεματική του συνεδρίου, η διττή οπτική που επιχειρήθηκε, ιστορική και συγχρονική, η διεπιστημονική προσέγγιση, καθώς και η υψηλή ποιότητα εισηγήσεων, εξασφάλισε στο συνέδριο κύρος, ακτινοβολία, σημαντικότερη προβολή και μεγάλη ανταπόκριση από το κοινό. Στις υπόλοιπες εκδηλώσεις που υλοποιήθηκαν το Ίδρυμα τίμησε ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών (Έλλη Λαμπρίδη, Αμαλία Φλέμινγκ), καθώς και πολιτικές/κοινοβουλευτικές προσωπικότητες που διαδραμάτισαν καθαριστικό ρόλο στην πολιτική ζωή του τόπου (Κώστας Κάππος, Κωνσταντίνος Τσάτσος).

Ο εκπαιδευτικός τομέας του θεσμού ήταν και παραμένει παραγωγικός, ωφέλιμος και δημιουργικός. Ένα σύνολο δράσεων –εκπαιδευτικά βιωματικά προγράμματα, ξεναγήσεις, εργαστήρια, πρόγραμμα φιλοξενίας απομακρυσμένων σχολείων, επιμορφωτικά σεμινάρια, ψηφιακές πλατφόρμες με θεματικό υλικό, και βεβαίως η Βουλή των Εφήβων– συναποτελούν το εκπαιδευτικό έργο του Ιδρύματος που από φέτος ενέταξε πιο συστηματικά στις στοχεύσεις του αφενός τη επιμορφωτική διάσταση των εκπαιδευτικών, αφετέρου νέα εκπαιδευτικά προγράμματα, όπως αυτό που απευθύνεται στους μαθητές των ΕΠΑΛ με τον ενδεικτικό τίτλο, «Αντισταθείτε!». Η Βουλή των Εφήβων, στο 2017, πραγματοποιήθηκε με επίκεντρο τον έφηβο ενεργό πολίτη και έβαλε δυναμικά και με διάφορους ευρηματικούς και σύγχρονους τρόπους (εργαστήρια, παιχνίδια, θεατρική παράσταση, κ.λ.π.) στο τραπέζι των πενθήμερων συναντήσεων και πειραματισμών θέματα ευαίσθητα, δύσκολα, ζητήματα που βρίσκονται στον πυρήνα της δημοκρατικής συμπεριφοράς, της κουλτούρας των δικαιωμάτων και της αλληλεγγύης, της αποδοχής του διαφορετικού και ανοίκειου.

Στο 2017 το Ίδρυμα προχώρησε, ύστερα από προσεκτική μελέτη και λαμβάνοντας υπόψη τους καταστατικούς του στόχους –όπως αυτοί αναγράφονται στον Οργανισμό του– στην εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων, σε συνεργασία με έγκριτους επιστημονικούς/ερευνητικούς φορείς της χώρας. Τα προγράμματα αυτά εκτός του ότι εξετάζουν θεματικές συγγενικές με αυτές που ο θεσμός θεραπεύει εδώ και χρόνια, έρχονται να συμπληρώσουν και να εντατικοποιήσουν την ενασχόληση του Ιδρύματος με επίμαχα ζητήματα όπως π.χ. το μεταναστευτικό/προσφυγικό (ιστορικά αλλά και στη συγχρονία) και την ιστορία του ελληνικού αντιπροσωπευτικού συστήματος και τη μελέτη σημαντικών πολιτικών προσωπικοτήτων και εμβληματικών κοινοβουλευτικών συζητήσεων. Το Ίδρυμα της Βουλής δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από τα προγράμματα που θα εκπονηθούν στο πλαίσιο εορτασμού των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση. Ακριβώς λοιπόν ανταποκρινόμενο σε αυτήν την επιταγή, και με τη συνδρομή της ειδικής επιστημονικής επιτροπής προχώρησε στην κατάρτιση ενός συνόλου δράσεων – ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις, συνέδρια– που αγκαλιάζουν το τρίπτυχο «Ιστορία - Αρχεία - Μνήμη» που προγραμματίζονται να δημοσιοποιηθούν στο εύρος της τετραετίας (2017-2021). Για την εκπόνηση των επιστημονικών/ερευνητικών αυτών δράσεων το Ίδρυμα έχει συνάψει μια σειρά από συνεργασίες με έγκριτους φορείς (Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Ιδρύματα) αλλά και καταξιωμένους, ειδικούς στην ιστοριογραφία του Αγώνα, μελετητές.

Το Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης έχει και φέτος να επιδείξει σημαντικό έργο: ξεναγήσεις, εκπαιδευτικά σεμινάρια, ημερίδες και εκδηλώσεις ιστορικού/πολιτικού αλλά και οικολογικού χαρακτήρα, συν-διοργανώσεις. Δράσεις που στόχευαν αφενός να καταστήσουν γνωστό το Πάρκο και τη σημασία του, αφετέρου να εμπλέξουν τοπικούς φορείς και πολιτιστικούς/περιβαλλοντολογικούς συλλόγους σε αυτές.

Τον Νοέμβριο του 2017 αναδείχθηκε στη Γενική Γραμματεία του Ιδρύματος, η ιστορικός, επίκουρη καθηγήτρια, Νίκη Μαρωνίτη.

Κλείνοντας την *Εισαγωγή* του σύντομου αυτού απολογισμού μπορούμε να πούμε ότι κατά τη χρονιά που πέρασε το Ίδρυμα, αξιοποίησε με επιμέλεια, ευθύνη και δημιουργικό πνεύμα τους διαθέσιμους πόρους και τα μέσα του, προσφέροντας ένα έργο σημαντικό, ποιοτικό και ανοικτό προς διαφορετικές κατευθύνσεις.

Επιπλέον, η προσφορά αυτή του θεσμού στη ενδυνάμωση της σχέσης πολιτισμού και πολιτικής, έγινε πιο ορατή και πιο αναγνωρίσιμη, από ένα ευρύτερο κοινό.

I. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Το 2017 το Ίδρυμα εξέδωσε 9 βιβλία. Συγκεκριμένα: 2 βιογραφίες πολιτικών, 3 πρακτικά συνεδρίων, 1 τόμο της σειράς *Πρόσωπα Άξια Τιμής*. Ταυτόχρονα κυκλοφόρησαν 2 κατάλογοι και 2 φυλλάδια που πλαισίωσαν με υλικό τις εκθέσεις που παρουσιάστηκαν στο κοινό. Επίσης, ενημερωτικά φυλλάδια και προγράμματα εκτυπώθηκαν για τις ανάγκες προβολής του συνόλου των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος. Παράλληλα, ο Τομέας Εκδόσεων ξεκίνησε σταδιακά την υλοποίηση του μεγάλου αφιερωματικού προγράμματος *1821-2021: 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση*, προετοιμάζοντας το πλαίσιο σε διοικητικό/οργανωτικό επίπεδο, ειδικότερα δε, εντάσσοντας τα *Κείμενα Μνήμης* στη σχετική με την ιστοριογραφία του Αγώνα, προϋπάρχουσα εκδοτική θεματολογία του.

Κατά τη διάρκεια του έτους το Ίδρυμα εξέδωσε τα ακόλουθα έργα:

1. Βιογραφίες Πολιτικών

Σειρά τόμων στην οποία παρουσιάζονται βιογραφίες σημαντικών πολιτικών, που διαδραμάτισαν εξέχοντα ρόλο στην πολιτική/κοινοβουλευτική ζωή της Ελλάδας του 19ου και του 20ού αιώνα.

(α) Ηλίας Ηλιού, συγγραφέας: Ηλίας Νικολακόπουλος

Ο Ηλίας Ηλιού είναι η πρώτη βιογραφία προσωπικότητας της Αριστεράς που εκδίδεται στη σειρά αυτή του Ιδρύματος. Ο εξέχων αυτός πολιτικός άνδρας υπήρξε σημαντικότερο στέλεχος της Αριστεράς, με πλούσια κοινοβουλευτική παρουσία και δράση. Η πολιτική διαδρομή του Ηλία Ηλιού χαρακτηρίστηκε από τη μεγάλη αγωνιστικότητα αλλά και τον μειλίχιο του χαρακτήρα, για τον οποίο έχαιρε της εκτίμησης και του σεβασμού από ολόκληρο το πολιτικό φάσμα. Άρτια νομική κατάρτιση, ευρύτατη παιδεία καθώς και αγάπη για τα γράμματα και αφοσίωση στον δημοτικισμό, συνιστούν τα βασικά στοιχεία της σημαντικής αυτής προσωπικότητας.

Τη καθοριστική και πυκνή πορεία επομένως του Ηλία Ηλιού, που μέχρι τον θάνατό του υπήρξε συνυφασμένη με την ιστορία της Αριστεράς, έστω και αν κατά καιρούς οι απόψεις που υποστήριξε δεν έτυχαν της αποδοχής των συναγωνιστών του, επιχειρεί να σκιαγραφήσει ο έκτος τόμος της σειράς βιογραφιών του Ιδρύματος.

(β) Δημήτριος Γούναρης, συγγραφέας: Μαριάννα Χριστοπούλου

Ο Δημήτριος Γούναρης έχει συνδεθεί στην ιστορική μνήμη με τραγικά γεγονότα (Εθνικός Διχασμός, Μικρασιατική καταστροφή, Δίκη των Έξι) του δημόσιου βίου της Ελλάδας των αρχών του 20ού αιώνα. Η πρωταγωνιστική δράση του είναι συνυφασμένη με την πολιτική και κοινωνική ιστορία της χώρας, ενώ η διαδρομή του μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση των μεγάλων εντάσεων που αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία στην πορεία της προς τον εκσυγχρονισμό στα τέλη του 19ου αιώνα και στις πρώτες δεκαετίες του 20ού. Η πολιτική βιογραφία ενός προσώπου σαν τον Δημήτριο Γούναρη καταδεικνύει τη χρησιμότητα αυτού του ιστορικού είδους ως εξαιρετικά ωφέλιμης πηγής για την κατανόηση και πλαisiώση, φαινομένων, διαδικασιών και εποχών, και όχι για τη χρήση ταξινομητικών κατηγοριοποιήσεων και αξιολογικών κρίσεων.

2. Πρόσωπα Άξια Τιμής

Σειρά εκδόσεων που πηγάζουν από ομόλογες θεματικές εκδηλώσεις στις οποίες τιμώνται Ελληνίδες και Έλληνες που ανήκουν στον χώρο του πνεύματος, των γραμμάτων και των τεχνών, οι οποίες και οι οποίοι με το έργο και τη δράση τους καθόρισαν τα πράγματα του χώρου τους και άφησαν το ίχνος τους στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

(α) Παύλος Μπακογιάννης: αφιέρωμα στη μνήμη του

(Εκδήλωση, 3 Νοεμβρίου 2014)

Με αφορμή την 25η επέτειο από τη δολοφονία του Παύλου Μπακογιάννη, και μέσα από τις εισηγήσεις του Μιχάλη Σταθόπουλου, της Κωνσταντίνας Μπότσιου, του Ευάνθη Χατζηβασιλείου, και του Δημήτρη Κατσούδα παρουσιάζεται η πλούσια πολιτική δράση του Παύλου Μπακογιάννη, ο ρόλος του ως υπερασπιστή της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων την περίοδο της χούντας, το ιδεολογικό του υποβάθρο και το συγγραφικό του έργο. Αναδεικνύεται επίσης, η συμβολή του στην αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος της μεταδικτατορικής Ελλάδας αλλά και στη συμφιλίωση Δεξιάς – Αριστεράς το 1989, καθώς και η δολοφονία του και η αντιμετώπισή της από το πολιτικό σύστημα και τον Τύπο.

3. Πρακτικά συνεδρίων / ημερίδων

Πρακτική του Ιδρύματος είναι η έκδοση σε ειδικούς τόμους των επεξεργασμένων εισηγήσεων των επιστημόνων και άλλων ειδικών που καλούνται να συμμετάσχουν στα συνέδρια και τις ποικίλες άλλες εκδηλώσεις και ημερίδες που διοργανώνονται κάθε χρόνο.

(α) *Η τῶν πλειόνων ψῆφος κρατεῖται: η τύχη της πλειονοψηφίας από τη μετακλασική περίοδο ως τους νεότερους χρόνους*

(Ημερίδα, αφιερωμένη στη μνήμη του Κωνσταντίνου Γ. Πιτσάκη, σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Ιστορίας του Δικαίου, 4 Απριλίου 2014)

Μέσα από τις εισηγήσεις αναδεικνύεται το εντυπωσιακό εύρος της εφαρμογής της αρχής της πλειονοψηφίας σε πολλά συλλογικά σώματα κατά το ιστορικό παρελθόν, αρχής που συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο των δημοκρατικών διαδικασιών. Παράλληλα, όμως, γίνεται σαφές ότι για τη δημοκρατία καθοριστική σημασία έχει και η σύνθεση των συλλογικών σωμάτων που ακολουθούν πλειοψηφικές διαδικασίες κατά τη λήψη των αποφάσεών τους.

(β) *Η κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης: η κορύφωση της σύγκρουσης δύο κόσμων. Ιστορική αποτίμηση, 100 χρόνια μετά*

(**Συμπόσιο**, συν-διοργάνωση: Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου και Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», 3-4 Οκτωβρίου 2016)

Ο “ψηφιακός” τόμος που έχει αναρτηθεί στον ιστοχώρο του Ιδρύματος συγκεντρώνει εισηγήσεις που προσεγγίζουν το πολυσυζητημένο ιστορικό φαινόμενο του Κινήματος της Εθνικής Άμυνας και ευρύτερα του Εθνικού Διχασμού, με στόχο να αναδείξουν τη σύγκρουση δύο κόσμων (σε ιδεολογικό επίπεδο και σε αυτό των στρατηγικών επιλογών) σε σχέση με την ακολουθητέα εξωτερική πολιτική της Ελλάδας την κρίσιμη εκείνη περίοδο. Παράλληλα, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις δύο βενιζελικές μεταρρυθμίσεις, οι βάσεις των οποίων τίθενται αυτήν ακριβώς την περίοδο, την αγροτική και την εκπαιδευτική.

(**γ**) *Έλληνες πολιτικοί πρόσφυγες στην Ανατολική Ευρώπη*

(**Ημερίδα**, 13 Δεκεμβρίου 2011)

Το χρονικό της φυγής και της εγκατάστασης στους νέους τόπους, το θεσμικό πλαίσιο και το ζήτημα της ιθαγένειας, η οργάνωση της εκπαίδευσης και της ενημέρωσης, καθώς και η αποτύπωση των συνθηκών που επικρατούσαν στις σημαντικότερες χώρες υποδοχής, μαζί με τη νοσταλγία για επιστροφή στην πατρίδα, συνιστούν τους βασικούς θεματικούς άξονες του τόμου.

4. Κατάλογοι εκθέσεων

Ο Τομέας Εκδόσεων συνδράμει στις εκθέσεις που διοργανώνει το Ίδρυμα μέσα από τη διαμόρφωση πολυσέλιδων καταλόγων ή φυλλαδίων, τα οποία παρουσιάζουν εκθεσιακό υλικό με τρόπο εποπτικό και ευσύνοπτο, στοχεύοντας στη μεγαλύτερη εξοικείωση του επισκέπτη με το εκάστοτε παρουσιαζόμενο θέμα. Σε αυτό το πλαίσιο κυκλοφόρησαν οι εξής κατάλογοι:

(**α**) *180 χρόνια Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών: ο θεσμός – οι άνθρωποι*

Φυλλάδιο 24 σελίδων στα ελληνικά για τις ανάγκες της ομώνυμης έκθεσης που διοργανώθηκε από το Ίδρυμα σε συνεργασία με το ΕΚΠΑ τον Δεκέμβριο του 2017.

(β) *Ο φεμινισμός στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, 1974-1990: ιδέες, συλλογικότητες, διεκδικήσεις*

Πρόκειται για τον κατάλογο 105 σελίδων της ομώνυμης έκθεσης, που διοργανώθηκε στον εκθεσιακό χώρο του Ιδρύματος τον Ιούνιο του 2017.

(γ) *Δρόμοι επιβίωσης*

Με την ευκαιρία της μεταφοράς της ομώνυμης έκθεσης του Ιδρύματος στις Βρυξέλλες το καλοκαίρι του 2017, διαμορφώθηκε λεύκωμα 96 σελίδων καθώς και ευσύνοπτο φυλλάδιο 24 σελίδων. Και οι δύο εκδόσεις ήταν δίγλωσσες (αγγλικά-γαλλικά) και παρουσίαζαν υλικό από την έκθεση μαζί με τον κατάλληλο υπομνηματισμό του.

Δωρεάν διάθεση εκδόσεων του Ιδρύματος της Βουλής για το έτος 2017

Το Ίδρυμα συμμαρξίζει απόλυτα τη σημασία που έχει να βρίσκονται οι εκδόσεις του σε βιβλιοθήκες ποικίλων οργανισμών και φορέων, που συμβάλλουν στην παιδεία αλλά και την προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Έτσι και το 2017 ανταποκρίθηκε σε αιτήματα που υποβλήθηκαν από σχολεία, πανεπιστήμια, δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες, πινακοθήκες, συλλόγους, ιδρύματα, υπουργεία, πρεσβείες και προξενεία και διέθεσε στους οργανισμούς αυτούς τις εκδόσεις του δωρεάν. Πιο συγκεκριμένα το 2017 διατέθηκαν δωρεάν 6.135 αντίτυπα των εκδόσεων του Ιδρύματος, συνολικού κόστους 44.902,58€ (υπάρχουν διαθέσιμα αναλυτικά στοιχεία ανά φορέα).

II. ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Το 2017 εγκαινιάστηκε ο νέος εκθεσιακός χώρος του Ιδρύματος που μετακινήθηκε επί των οδών Βασιλίσσης Σοφίας και Σέκερη. Είχαν προηγηθεί οι εργασίες και η αποπεράτωση του χώρου υπό την επίβλεψη της Τεχνικής Υπηρεσίας της Βουλής με στόχο αυτός, αφενός, να υποστηρίζει, σύμφωνα με τις μουσειακές προδιαγραφές, τη παρουσίαση εκθέσεων, και, αφετέρου, να μπορεί να φιλοξενεί με πληρότητα και ασφάλεια εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα. Ο νέος εκθεσιακός χώρος, αποτελεί πλέον σημείο υποδοχής και γνωριμίας των πολιτών με το Ίδρυμα και το πολυδιάστατο έργο του, καθώς και με τις αξίες και έννοιες που προάγει και ενστερνίζεται η Βουλή των Ελλήνων.

Το 2017 ο τομέας εκθέσεων πραγματοποίησε

- συνεργασίες με πολλούς φορείς και ιδιώτες για την έρευνα και τη δημιουργία των νέων εκθέσεων του (βλ. παρακάτω),
- πλήθος συνεργειών με στόχο να παρουσιάσει τις εκθέσεις του εντός Αττικής αλλά και στην Περιφέρεια.

(Α) Στον νέο εκθεσιακό χώρο του Ιδρύματος της Βουλής και στους χώρους της Βουλής των Ελλήνων

1. 180 Χρόνια Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών: ο θεσμός – οι άνθρωποι

(Περιτύλιο Βουλής, 15 Δεκεμβρίου 2017-Μάιος 2018)

Σπάνια βιβλία, πρωτότυπα εκθέματα από τα πανεπιστημιακά μουσεία και το Ιστορικό Αρχείο, φωτογραφίες, πρωτοσέλιδα εφημερίδων, έντυπα, χειρόγραφα, φοιτητικές ταυτότητες, έργα τέχνης και λογοτεχνικά κείμενα αναδεικνύουν την πολύπλευρη παρουσία του Πανεπιστημίου Αθηνών στην πνευματική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας μας. Η έκθεση, δομημένη θεματικά, εστιάζει στην ιστορία, την ταυτότητα, την ιδεολογία, τη διεθνή θέση, τα έργα τέχνης, καθώς και τους ανθρώπους, το

επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό, τους φοιτητές, τη ζωή τους, το φοιτητικό κίνημα, την έρευνα και την πρόνοια.

Ο κατάλογος της έκθεσης που κυκλοφόρησε σχεδιάστηκε σε συνεργασία με τον τομέα εκδόσεων του Ιδρύματος (βλ. εκδόσεις).

Στο πλαίσιο της έκθεσης έχει σχεδιαστεί και παρουσιάζεται από τον Ιανουάριο 2018 και θα διαρκέσει έως τον Μάιο 2018, σε συνεργασία με τον τομέα εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Ιδρύματος, το πρόγραμμα *Πανεπιστήμιο Αθηνών: 180 χρόνια από την ίδρυσή του* το οποίο απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες της Γ΄ Γυμνασίου & Α΄, Β΄, Γ΄ Λυκείου.

2. Ο φεμινισμός στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, 1974-1990. Ιδέες, συλλογικότητες, διεκδικήσεις

(Νέος εκθεσιακός χώρος Ιδρύματος, 7 Ιουνίου-17 Δεκεμβρίου 2017)

Φωτογραφίες, πρωτοσέλιδα εφημερίδων, έντυπα, χειρόγραφα, αφίσες και οπτικοακουστικά τεκμήρια, βιβλία και περιοδικά παρουσιάζουν τις ιδέες, τις διεκδικήσεις, τη συγκρότηση δυναμικών συλλογικοτήτων και τη δράση τους στο πλαίσιο ενός δραστήριου φεμινιστικού κινήματος, το οποίο στις δεκαετίες του 1970 και του 1980 επηρέασε σημαντικά την ελληνική κοινωνία, αναδεικνύοντας και άλλες πτυχές του αγώνα για τη γυναικεία απελευθέρωση. Η έκθεση είχε μεγάλη ανταπόκριση, και η συνολική επισκεψιμότητα έφτασε τα 6.879 άτομα (μεταξύ αυτών μεμονωμένοι επισκέπτες, οργανωμένες ξεναγήσεις).

Ο κατάλογος της έκθεσης που κυκλοφόρησε σχεδιάστηκε σε συνεργασία με τον τομέα εκδόσεων του Ιδρύματος (βλ. εκδόσεις).

Στο πλαίσιο της έκθεσης πραγματοποιήθηκε κύκλος εκδηλώσεων με τον γενικότερο τίτλο: *Συζητάμε στην έκθεση Ο φεμινισμός στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, 1974-1990: ιδέες, συλλογικότητες, διεκδικήσεις*, με στόχο τη συζήτηση επάνω στις μεταλλαγές των εννοιολογήσεων και των πρακτικών του φεμινισμού, και αναζητώντας συνδέσεις-αποκλίσεις σε σχέση με τα διακυβεύματα των χρόνων της Μεταπολίτευσης. Αναλυτικότερα πραγματοποιήθηκαν:

- Διάλεξη με θέμα *Έμφυλες διαστάσεις του χώρου και της εργασίας στον Νέο Ελληνικό Κινηματογράφο*, από τη Μαρία Παραδείση, επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου (23.10.2017).
- Διάλεξη με θέμα *Επιστήμη και φύλο. Μια περιπετειώδης σχέση*, από τη Μαρία Ρεντετζή, αναπληρώτρια καθηγήτρια στη Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (13.11.2017).

Το επιτυχημένο αφιέρωμα στον φεμινισμό ολοκληρώθηκε με την ημερίδα *Εννοιολογήσεις και πρακτικές του φεμινισμού. Μεταπολίτευση και “μετά”*, (20.11.2017). Κατά τη διάρκεια της ημερίδας η συζήτηση πραγματοποιήθηκε γύρω από δύο βασικές ενότητες: α) «Οι πολλές ζωές του μεταπολιτευτικού φεμινισμού» και β) «Ιδέες, συλλογικότητες, δικτυώσεις». Ερευνήτριες και ακτιβίστριες του φεμινιστικού χώρου αναφέρθηκαν σε ζητήματα που αφορούν το μεταπολιτευτικό φεμινιστικό κίνημα, τον φεμινισμό και την κριτική επιτελεσματικότητα του πολιτικού, την αμφισβήτηση της πατριαρχίας και την απελευθέρωση των γυναικών, την έμφυλη ανισότητα, τα χαρακτηριστικά του ελληνικού και ευρωπαϊκού κινήματος, τις αυτόνομες φεμινιστικές ομάδες στη χώρα μας, τη συνεισφορά των οργανώσεων στον κοινωνικό μετασχηματισμό, καθώς και τις πολιτικές ισότητας των τελευταίων δεκαετιών. Η ημερίδα παρουσίασε μεγάλο ενδιαφέρον και την παρακολούθησαν κατά μέσο όρο, σε όλες τις συνεδρίες, πάνω από 150 άτομα διαφόρων ηλικιών και κυρίως νέοι άνθρωποι. Πρόκειται για κοινό στο οποίο μέχρι τώρα το Ίδρυμα δεν είχε μεγάλη ανταπόκριση.

Επίσης, στο πλαίσιο της έκθεσης παρουσιάστηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα *Το προσωπικό είναι πολιτικό – συζητώντας για τον φεμινισμό και το γυναικείο κίνημα*, το οποίο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε σε συνεργασία με τον τομέα εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Ιδρύματος της Βουλής. Το πρόγραμμα απευθυνόταν στις τάξεις Γ΄ Γυμνασίου & Α΄, Β΄, Γ΄ Λυκείου, το παρακολούθησαν 4.076 μαθητές 155 σχολικών τμημάτων της Αττικής. Οι παρουσιάσεις έγιναν είτε στην αίθουσα εκδηλώσεων του κτιρίου επί της Λ. Αμαλίας 22-24, είτε στον νέο εκθεσιακό χώρο του Ιδρύματος).

(B) Μεταφορές εκθέσεων

1. Η αττική γη υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22 και Δρόμοι Επιβίωσης

Το 2017 πραγματοποιήθηκε η μεταφορά των εκθέσεων *Η αττική γη υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22 και Δρόμοι Επιβίωσης* σε κοινή παρουσίαση, με στόχο η κοινή έκθεσή τους να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους μια ιστορικής θεματικής διαλέγεται με μία ομόλογη, σύγχρονή της.

- Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά, 23 Ιανουαρίου-5 Μαρτίου 2017.
- Στους εκθεσιακούς χώρους του Παγκόσμιου Πολιτιστικού Ιδρύματος Ελληνισμού της Διασποράς, σε συνεργασία με το Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού «Φιλώ Χαϊδεμένου», 13 Σεπτεμβρίου 2017- 30 Οκτωβρίου 2017.

2. Δρόμοι Επιβίωσης

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Βρυξέλλες, 9-12 Μαΐου 2017

Η έκθεση φιλοξενήθηκε σε κεντρικό χώρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υπό την αιγίδα του Έλληνα ευρωβουλευτή, Αντιπροέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κ. Δημήτρη Παπαδημούλη.

3. Η αττική γη υποδέχεται τους πρόσφυγες του '22

- Παλαιά Φώκαια, από τα μέσα Ιουνίου έως τα μέσα Ιουλίου 2017, σε συνεργασία με το Σύλλογο Φωκαέων Πολιτεία.

Η έκθεση αυτή μεταφέρθηκε σε μία νέα ευέλικτη μορφή φορητής “μικρής έκθεσης” όπως θα ονομάζεται πλέον αυτή η δράση με εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

4. Σκοτεινή Επταετία: η δικτατορία των συνταγματαρχών

- Κέντρο Ιστορίας του Δήμου Θεσσαλονίκης, Μάιος 2017.
- Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών, σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, στη Ρόδο, 17 Νοεμβρίου 2017-20 Ιανουαρίου 2018.

5. Μεταφορά της έκθεσης *Η μακρά πορεία της Δωδεκανήσου προς την Ενσωμάτωση*

- Παλαιό Προξενείο της Ελλάδος, Ρόδος 28 Οκτωβρίου 2017-30 Δεκεμβρίου 2017, σε συνεργασία με την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και τα ΓΑΚ - Αρχαία Νομού Δωδεκανήσου.

III. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στη χρονιά που πέρασε το Ίδρυμα της Βουλής άνοιξε τις εκδηλώσεις του σε μία πιο επίκαιρη, διεπιστημονική και σύγχρονη θεματολογία, επιδίωξε τη συμμετοχή όχι μόνο καταξιωμένων αλλά νέων επιστημόνων και προσπάθησε να προσελκύσει ένα ευρύτερο και πιο νεανικό κοινό. Ταυτόχρονα συνέχισε την επιτυχημένη διοργάνωση περισσότερων εκδηλώσεων στην περιφέρεια με σκοπό το ποικίλο και σημαντικό έργο του να κατέβει στις τοπικές κοινωνίες και να αποτελέσει αντικείμενο γόνιμου διαλόγου.

(Α) Συνέδρια - ημερίδες - εκδηλώσεις του Ιδρύματος της Βουλής

1. Τέχνη και Δημοκρατία

(Συνέδριο, Μουσείο της Ακρόπολης, 7-9 Δεκεμβρίου 2017)

Αντικείμενο του συνεδρίου ήταν η διαλεκτική και πολύσημη σχέση της τέχνης και του πολιτισμού ευρύτερα με τη Δημοκρατία. Στο συνέδριο επιχειρήθηκε να δοθεί με τρόπο διεπιστημονικό και ιστορικά πλαισιωμένο απάντηση στα εξής φλέγοντα ερωτήματα: Πώς προσλαμβάνεται με όρους πνευματικούς και καλλιτεχνικούς μια εποχή κρίσης; Πώς πραγματοποιείται η “μετάσταση” μιας σοβούσας κρίσης στο πεδίο της τέχνης; Οι μορφολογικές αλλά και εννοιολογικές μεταπλάσεις καταγράφονται μέσω αυτής; Πόσο ικανή είναι η τέχνη να αναμετρηθεί δημιουργικά με την ιστορία της και την εποχή της; Ποια είναι τα όρια στην ελευθερία της καλλιτεχνικής έκφρασης; Ποια η κοινωνική της σημασία αλλά και η πολιτική της αυτονομία στο πλαίσιο μιας συνταγματικής δημοκρατίας; Για δεύτερη χρονιά προηγήθηκαν οι περιφερειακές ημερίδες που διοργανώθηκαν μέσα στο φθινόπωρο και σε συνεργασία με τα περιφερειακά πανεπιστήμια ή και τους τοπικούς φορείς στα Χανιά, και τον Βόλο, όπου αναλύθηκαν τα εξής θέματα:

- *Νεωτερικότητα και Βαρβαρότητα: Τέχνη και Ολοκαύτωμα*

(**Προημερίδα**, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 23.11.2017)

Στην ημερίδα συζητήθηκαν κρίσιμα ζητήματα, όπως το Ολοκαύτωμα και ο κινηματογράφος, η αυτοβιογραφία και η εβραϊκή μνήμη στην πεζογραφία του Γ. Ιωάννου, τα όρια της αναπαράστασης, η μουσική απέναντι στον ναζισμό, η στρατοπεδική λογοτεχνία στο έργο του Πρίμο Λέβι, αλλά και η διαλεκτική φαντασίας και πραγματικότητας στην τέχνη και την ιστορία.

- *Πόλη, Δημοκρατία, Αρχιτεκτονική*

(**Προημερίδα**, σε συνεργασία με τη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου Κρήτης, τον Φιλολογικό Σύλλογο Χανίων «Ο Χρυσόστομος», και με την υποστήριξη της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, Χανιά 30.10.2017)

Στο πλαίσιο της ημερίδας πραγματοποιήθηκε εργαστήριο με τίτλο *Εκφράσεις ολοκληρωτισμού στη νεοελληνική αρχιτεκτονική και πόλη*, όπου παρουσιάστηκαν εργασίες φοιτητών και φοιτητριών και ακολούθησε συζήτηση με προσκεκλημένους διακεκριμένους αρχιτέκτονες και ιστορικούς. Στην ημερίδα επιχειρήθηκε μια προσέγγιση του κρίσιμου πολυπρισματικού ζητήματος του κατά πόσον η αρχιτεκτονική και ο χώρος γενικότερα μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της δημοκρατίας και πώς η δημοκρατία επηρεάζει τη διαμόρφωση του χώρου αντίστοιχα, εστιάζοντας κυρίως στην νεότερη και τη σύγχρονη Ελλάδα.

Τα συμπεράσματα των συζητήσεων στα περιφερειακά πανεπιστήμια παρουσιάστηκαν σε ειδική συνεδρία στο κεντρικό συνέδριο της Αθήνας.

2. Πρόσωπα Άξια Τιμής

- Εκδήλωση αφιερωμένη στην Αμαλία Φλέμινγκ

(Αίθουσα εκδηλώσεων, Αμαλίας 22-24, 25.04.2017)

Με αφορμή την “μαύρη επέτειο” του απριλιανού πραξικοπήματος του 1967 πραγματοποιήθηκε εκδήλωση αφιερωμένη στη μνήμη της Αμαλίας Φλέμινγκ. Στην εκδήλωση διακεκριμένοι επιστήμονες και πολιτικοί μίλησαν για τη ζωή, το επιστημονικό και ακαδημαϊκό έργο της Αμαλίας Φλέμινγκ δίνοντας έμφαση παράλληλα στην πλούσια πολιτική της δράση τόσο κατά την περίοδο

της Κατοχής και της Αντίστασης αλλά και, ιδίως στα χρόνια της επτάχρονης δικτατορίας.

- Εκδήλωση στη μνήμη της Έλλης Λαμπρίδη, στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας
(Γερουσία, 8.03.2017)

Το Ίδρυμα της Βουλής πραγματοποίησε εκδήλωση αφιερωμένη στη μνήμη και το έργο της φιλοσόφου Έλλης Λαμπρίδη. Διακεκριμένοι επιστήμονες μίλησαν για τον βίο και το έργο της Έλλης Λαμπρίδη, δίνοντας έμφαση στη δράση, τα δίκτυα στα οποία εντάχθηκε, το φιλοσοφικό και παιδαγωγικό αποτύπωμά της. Επιπλέον αναδείχθηκαν οι μεταγενέστερες προσπάθειες των επιστημόνων για την ολοκλήρωση της έκδοσης του έργου της Έλλης Λαμπρίδη, και την ευρύτερη προαγωγή της φιλοσοφικής έρευνας μέσα από το κληροδότημα *Φιλοσοφική Βιβλιοθήκη Έλλης Λαμπρίδη* που ιδρύθηκε με τη στήριξη της Ακαδημίας Αθηνών.

3. Ειδικά αφιερώματα

- Εκδήλωση αφιερωμένη στη μνήμη του Κωνσταντίνου Τσάτσου
(Ειδικό αφιέρωμα, Γερουσία, 12.10.2017)

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 30 χρόνων από τον θάνατο του Κωνσταντίνου Τσάτσου, νομικού, φιλοσόφου και πολιτικού, που διετέλεσε πρόεδρος της Δημοκρατίας από το 1975 έως το 1980, το Ίδρυμα της Βουλής διοργάνωσε εκδήλωση αφιερωμένη στη μνήμη του, στην αίθουσα της Γερουσίας της Βουλής των Ελλήνων. Στην εκδήλωση παρουσιάστηκε η προσωπικότητα του Κωνσταντίνου Τσάτσου νεοκαντιανού φιλοσόφου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών τη δεκαετία του 1930, έγινε αναφορά στο ύστερο έργο του *Πολιτική*, καθώς στην καίρια συμβολή του στο πρόβλημα της ερμηνείας του δικαίου. Ταυτόχρονα έγινε αναδρομή στους σταθμούς της διαδρομής του Κωνσταντίνου Τσάτσου, από το Εθνικό Ενωτικό Κόμμα στην Προεδρία της Δημοκρατίας, αναπτύχθηκε το πνευματικό υπόβαθρο των πολιτικών επιλογών του, και παρουσιάστηκε ο συνταγματικός λόγος του.

- Εκδήλωση αφιερωμένη στον Κώστα Κάππο

(**Ειδικό αφιέρωμα**, Αμαλίας 22-24, 02.10.2017)

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης δώδεκα χρόνων από τον θάνατο του Κώστα Κάππου, πρώην βουλευτή, μέλους της Κ.Ε. και κοινοβουλευτικού εκπροσώπου του ΚΚΕ μέχρι το 1989, διοργανώθηκε εκδήλωση και έκθεση με σπάνια τεκμήρια, αφιερωμένες στη μνήμη του Κώστα Κάππου. Στην εκδήλωση παρουσιάστηκαν η προσωπικότητα, το ήθος και οι ιδεολογικές απόψεις, η κοινοβουλευτική παρουσία, και το αντιστασιακό σθένος ενός σπουδαίου αγωνιστή, ο οποίος με τη δράση του και το έργο του ξεπέρασε τους στενούς κομματικούς ορίζοντες.

(B) Συν-διοργάνωση συνεδρίων - ημερίδων - εκδηλώσεων με άλλους φορείς

1. Γυναίκες και Διαβήτης «Δικαίωμά μας ένα υγιές μέλλον»

(**Εκδήλωση**, εκθεσιακός χώρος, Σύλλογος Νέων Ελλήνων Διαβητικών, 24.11.2017)

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Διαβήτη 2017, υπό την αιγίδα του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων και με αφορμή την έκθεση του Ιδρύματος *Ο φεμινισμός στα χρόνια της Μεταπολίτευσης*. Παρουσιάστηκαν θέματα όπως οι διακρίσεις που δέχονται οι γυναίκες στον χώρο της υγείας, η επικαιρότητα του φεμινιστικού κινήματος, ο σακχαρώδης διαβήτης στα δύο φύλα, η φροντίδα των γυναικών στην πρωτοβάθμια περίθαλψη.

2. Διεθνείς Κοινοβουλευτικές Υποτροφίες της Ομοσπονδιακής Κάτω Βουλής (Bundestag) για το έτος 2018

(**Εκδήλωση**, Πανεπιστήμιο Πειραιά, 12.10.2017)

Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, το Πανεπιστήμιο Πειραιώς και το Πολιτικό Τμήμα της Γερμανικής Πρεσβείας πραγματοποίησαν την ετήσια ενημερωτική εκδήλωση, σχετικά με το πρόγραμμα *Διεθνείς Κοινοβουλευτικές Υποτροφίες* (Internationales

Parlaments - Stipendium - IPS). Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί συνεργασία της Ομοσπονδιακής Βουλής με τα Πανεπιστήμια του Βερολίνου και περιλαμβάνει εκδηλώσεις και σεμινάρια στα συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια καθώς και αμειβόμενη πρακτική άσκηση των υποτρόφων σε γραφεία Γερμανών βουλευτών. Ετησίως επιλέγονται 120 υπότροφοι από 41 κράτη σε όλον τον κόσμο. Το πρόγραμμα δίνει την ευκαιρία σε νέους/νέες επιστήμονες, οι οποίοι/οποίες επιθυμούν να ασχοληθούν ενεργά με τις δημοκρατικές διαδικασίες, να γνωρίσουν το γερμανικό κοινοβουλευτικό σύστημα και την πολιτική διαδικασία λήψης αποφάσεων μέσω μιας άσκησης 5 μηνών σε γραφεία βουλευτών.

3. Η επιρροή και η ακτινοβολία της Νομικής Σχολής στους θεσμούς και τον πολιτισμό (Ημερίδα, Μεγάλη Αίθουσα του Πανεπιστημίου Αθηνών, 9.10.2017)

Στο πλαίσιο του εορτασμού των 180 χρόνων από την ίδρυση του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, και της ευρύτερης συνεργασίας των δύο φορέων, πραγματοποιήθηκε επιστημονική εκδήλωση υπό την αιγίδα του Ιδρύματος της Βουλής. Την εναρκτήρια ομιλία με θέμα *Η Νομική Σχολή ως alma mater του δημοσίου δικαίου* εκφώνησε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Π. Παυλόπουλος. Μεταξύ άλλων παρουσιάστηκαν το έργο του καθηγητή Ιωάννη Καράκωστα, η Νομική Σχολή και το κίνημα της 1ης Μαρτίου 1935, η Νομική Σχολή ως φυτώριο λογοτεχνών, η Νομική Σχολή και οι νομικοί όπως παρουσιάζονται μέσα από το έργο του Γιώργου Θεοτοκά, κ.ά.

IV. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Όλες οι εκπαιδευτικές δράσεις του Ιδρύματος της Βουλής αποσκοπούν στο να συμβάλουν στη μύηση των νέων στις αξίες της δημοκρατίας και του κοινοβουλευτισμού και στην προαγωγή της ιστορικής τους παιδείας. Στην κατεύθυνση αυτή, μέσα στο 2017 πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:

1. Πρόγραμμα εκπαιδευτικών επισκέψεων στη Βουλή των Ελλήνων

Μέσα στο 2017 επισκέφθηκαν τη Βουλή των Ελλήνων 66.312 μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμμετέχοντας στο πρόγραμμα εκπαιδευτικών επισκέψεων που οργανώνει το Ίδρυμα. Ο αντίστοιχος αριθμός το 2016 ήταν 67.859. Οι μαθητές συνοδεύονταν από 5.646 δασκάλους ή καθηγητές των σχολείων τους. Προέρχονταν από 2.009 διαφορετικά σχολικά τμήματα όλης της Ελλάδας (2.048 το 2016). Ας σημειωθεί ότι σε ποσοστό μεγαλύτερο από 80% οι μαθητές που συμμετέχουν σε αυτές τις επισκέψεις προέρχονται από σχολεία εκτός Αττικής.

Οι μαθητές κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους ξεναγήθηκαν στις εκθέσεις που παρουσιάζονται στην αίθουσα Ελευθερίου Βενιζέλου, καθώς και στους χώρους του Κοινοβουλίου, παρακολούθησαν για λίγο τη συνεδρίαση όταν συνέπιπτε η επίσκεψή τους με τις ώρες λειτουργίας της Βουλής και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτιρίου καθώς και για τον τρόπο λειτουργίας της Βουλής και του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Επίσης, παρακολούθησαν στην ειδική αίθουσα στο υπόγειο του κτιρίου της Βουλής σχετικό εκπαιδευτικό DVD, παραγωγής του τμήματος εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Ιδρύματος.

2. Πρόγραμμα ενημερωτικών επισκέψεων και ξεναγήσεων στη Βουλή των Ελλήνων

Το 2017 συνεχίστηκε το πρόγραμμα ενημερωτικών επισκέψεων στη Βουλή, που απευθύνεται σε οργανωμένες ομάδες επισκεπτών, συλλόγους, ΚΑΠΗ, στρατιωτικές σχολές, φοιτητικούς συλλόγους, ξένους φοιτητές και μαθητές. Οι επισκέπτες ξεναγούνται στους χώρους της Βουλής και ενημερώνονται για την ιστορία του κτιρίου, καθώς και για την οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας του Κοινοβουλίου. Μέσα στο 2017 ο αριθμός αυτής της κατηγορίας επισκεπτών ανήλθε στους 15.581.

Σημειώνεται, τέλος, ότι το τμήμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Ιδρύματος αναλαμβάνει πάντοτε, σε συνεργασία με τη διεύθυνση επικοινωνίας της Βουλής, την ενημέρωση και την ξενάγηση στο κτίριο όλων των επίσημων επισκεπτών, κυρίως ξένων αποστολών, όπως μελών κοινοβουλευτικών αντιπροσωπειών κ.ά.

3. Εργαστήρι Δημοκρατίας

Από 1.1.2017 μέχρι τις 31.12.2017, 2.593 μαθητές 129 σχολικών τμημάτων της Αττικής συμμετείχαν σε αυτό το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Το πρόγραμμα αυτό, σχεδιασμένο σε συμμετοχική και βιωματική βάση, αποσκοπεί στη γνωριμία των μαθητών της ΣΤ΄ τάξης δημοτικού με τις αρχές λειτουργίας της δημοκρατίας και του κοινοβουλίου, καθώς και στην ανάδειξη του ρόλου του πολίτη στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος, μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες και εκπαιδευτικά παιχνίδια.

4. Πρόγραμμα φιλοξενίας για μαθητές απομακρυσμένων Γυμνασίων

Το πρόγραμμα φιλοξενίας του σχολικού έτους 2016-2017 απευθυνόταν σε μαθητές της Γ΄ τάξης απομακρυσμένων Γυμνασίων της Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης. Συνολικά φιλοξενήθηκαν 271 μαθητές και 20 συνοδοί εκπαιδευτικοί από 9 σχολεία, σε 6 τετραήμερα, κατά τους μήνες Φεβρουάριο έως Απρίλιο.

Οι φιλοξενούμενοι επισκέπτες, εκτός από την επίσκεψη και την ξενάγηση στη Βουλή, συμμετείχαν σε επιλεγμένες πολιτιστικές και μορφωτικές δραστηριότητες, αποκτώντας υψηλού επιπέδου ταξιδιωτικές, πολιτιστικές και μορφωτικές εμπειρίες.

5. Πρόγραμμα διαδικτυακής επικοινωνίας και πολιτιστικών δραστηριοτήτων (ΠΕΙΡ@ΜΑ)

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, περίπου 500 μαθητές και 50 εκπαιδευτικοί από 19 γυμνάσια της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και της Περιφέρειας Αττικής συμμετείχαν όλο το σχολικό έτος σε διαδικτυακή κοινότητα, ανταλλάσσοντας πληροφορίες, απόψεις και προβληματισμούς για θέματα της σχολικής, πολιτιστικής και κοινωνικής ζωής και παίρνοντας μέρος σε διάφορες δραστηριότητες. Οι μαθητές των Γυμνασίων της Αν. Μακεδονίας και Θράκης, που συμμετείχαν στο πρόγραμμα φιλοξενίας του Ιδρύματος, κατά τη διάρκεια της φιλοξενίας τους στην Αθήνα επισκέπτονταν τα σχολεία της Αττικής και γνωρίστηκαν με τα μέλη της διαδικτυακής κοινότητας.

Παράλληλα, οι 180 μαθητές των σχολείων υποδοχής της Αττικής συμμετείχαν σε πρόγραμμα πολιτιστικών εξωσχολικών δραστηριοτήτων που οργάνωσε ο τομέας

εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το πρόγραμμα αυτό διεύρυνε τους δεσμούς του Ιδρύματος της Βουλής με μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς ασθενέστερων οικονομικών στρωμάτων και περιορισμένων πολιτιστικών ευκαιριών.

6. Περιοδικά εκπαιδευτικά προγράμματα

Πρόκειται για εκπαιδευτικά προγράμματα βιωματικού, συνεργατικού και αναστοχαστικού χαρακτήρα, που σχεδιάζονται και παρουσιάζονται στο πλαίσιο των εκάστοτε περιοδικών εκθέσεων της Βουλής και του Ιδρύματος. Μέσα στο 2017 παρουσιάστηκαν δύο τέτοια προγράμματα (βλ. κεφάλαιο Εκθέσεις):

- *Ερευνάμε και συζητάμε για τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια*

Σχεδιάστηκε και παρουσιάστηκε στο πλαίσιο της έκθεσης που διοργανώθηκε από τη Βιβλιοθήκη της Βουλής, με τίτλο *Ιωάννης Καποδίστριας: Η πορεία του στο χρόνο*.

Το πρόγραμμα παρακολούθησαν 2.492 μαθητές 102 σχολικών τμημάτων της Αττικής, στην αίθουσα Ελευθερίου Βενιζέλου του κτιρίου της Βουλής.

- *Το προσωπικό είναι πολιτικό – συζητώντας για τον φεμινισμό και το γυναικείο κίνημα*

7. Καλοκαιρινό Εργαστήρι Δημοκρατίας

Τον Ιούνιο-Ιούλιο του 2017 πραγματοποιήθηκε για τέταρτη φορά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα *Καλοκαιρινό Εργαστήρι Δημοκρατίας*, στο οποίο έλαβαν μέρος 70 μαθητές από 8 Γυμνάσια του Μοσχάτου, Ταύρου, Αγ. Δημητρίου, Καλλιθέας και Ν. Σμύρνης. Παρουσιάστηκαν 4 τριήμερα προγράμματα, στα οποία οι μαθητές που συμμετείχαν πήραν μέρος σε ποικίλες μορφωτικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες: παιδαγωγικά εργαστήρια, υπαίθρια μαθήματα και παιχνίδια, θεατρικές δραστηριότητες, επισκέψεις στην Αρχαία Αγορά, στην Πνύκα, στην Παλαιά Βουλή και στη Βουλή των Ελλήνων, καθώς και σε ξεναγήσεις και αθλοπαιδιές. Ένα

μέρος των δραστηριοτήτων του προγράμματος πραγματοποιήθηκε σε χώρους του Εθνικού Κήπου.

Το Ίδρυμα της Βουλής κάλυψε πλήρως και όλα τα έξοδα της μετακίνησης και της σίτισης των μαθητών, που προέρχονταν από οικονομικά ασθενείς περιοχές.

8. Καλοκαιρινό Εργαστήριο Δημοκρατίας των Εκπαιδευτικών

Τον Ιούλιο 2017 υλοποιήθηκε για πρώτη φορά το νέο αυτό πρόγραμμα του Ιδρύματος.

Πρόκειται για ένα πενθήμερο επιμορφωτικό σεμινάριο για εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που αποσκοπεί στον προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση γύρω από θέματα παιδείας της δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και στη γνωριμία των συμμετεχόντων με το εκπαιδευτικό έργο του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων.

Το εφετινό πρώτο Καλοκαιρινό Εργαστήριο Δημοκρατίας των Εκπαιδευτικών είχε ως φιλοδοξία να αναδείξει και να θέσει σε συζήτηση σημαντικά θέματα δημοκρατικής παιδείας για τα οποία συνήθως στο σχολείο δεν γίνεται λόγος και γι' αυτό ο κεντρικός θεματικός άξονάς του είχε τον τίτλο «Μιλάμε γι' αυτά που δεν μιλάμε».

Υπεύθυνοι για τις εισηγήσεις και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες ήταν πανεπιστημιακοί καθηγητές, ειδικοί διαφόρων ειδικοτήτων με δραστηριοποίηση γύρω από τα συζητούμενα θέματα, συνεργάτες του Ιδρύματος της Βουλής και ο Συνήγορος του Παιδιού.

Πήραν μέρος σε αυτό 20 καθηγητές και καθηγήτριες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με βάση τη χρονική σειρά κατάθεσης των αιτήσεών τους. Σημειώνεται πως υποβλήθηκαν περισσότερες από 260 αιτήσεις από εκπαιδευτικούς προερχόμενους από όλη την Ελλάδα.

9. Δημοκρατία και Εκπαίδευση

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος ομάδα εργασίας, αποτελούμενη από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παράγει

ψηφιοποιημένες εκπαιδευτικές εφαρμογές, σχετικές με τις αρχές και τις αξίες της δημοκρατίας. Οι εφαρμογές αυτές προσφέρουν εκπαιδευτικό υλικό, προσιτό μέσω διαδικτύου, το οποίο εύκολα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτικούς στις τάξεις τους (βλ. σχετικά κεφάλαιο ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ).

10. Αντισταθείτε!

Τον Οκτώβριο 2017 ξεκίνησε το νέο αυτό εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Ιδρύματος. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα ιστορικής και πολιτικής παιδείας, που απευθύνεται σε μαθητές της Α΄ τάξης των Ημερήσιων Επαγγελματικών Λυκείων.

Κατά την φετινή πρώτη πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος συμμετέχουν το 1^ο ΕΠΑΛ Καισαριανής, το ΕΠΑΛ Κορυδαλλού, το 2^ο ΕΠΑΛ Περιστερίου, το 3^ο ΕΠΑΛ Αθήνας, το 2^ο ΕΠΑΛ Αιγάλεω και το 3^ο ΕΠΑΛ Σιβιτανιδείου.

Σκοπός του προγράμματος είναι η καλλιέργεια της ιστορικής και πολιτικής παιδείας των μαθητών, η ενδυνάμωση της δημοκρατικής τους συνείδησης και η τόνωση του κριτικού και αντιστασιακού πνεύματος απέναντι στις αυταρχικές ιδεολογίες. Ο σκοπός αυτός υλοποιείται μέσα από την ενασχόληση με δύο περιόδους βαρβαρότητας και ανελευθερίας στη σύγχρονη ελληνική ιστορία: τα χρόνια της Κατοχής (1941-1944) και της Δικτατορίας (1967-1974), για τα οποία η ενημέρωση των μαθητών είναι συνήθως ελλιπής.

Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται η διοργάνωση εκπαιδευτικών επισκέψεων και περιπάτων σε εμβληματικούς τόπους μνήμης που σχετίζονται με την εποχή της Κατοχής και της Δικτατορίας, η επίσκεψη στη Βουλή των Ελλήνων, η πραγματοποίηση ημερήσιας εκδρομής στην Αίγινα (επίσκεψη στις παλαιές φυλακές), καθώς και η παρακολούθηση κινηματογραφικών ταινιών, θεατρικών παραστάσεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων, σχετιζόμενων θεματικά με τον σκοπό και το αντικείμενο του προγράμματος.

11. Παρουσιάσεις εκπαιδευτικών προγραμμάτων

- Επιμορφωτική συνάντηση με εκπαιδευτικούς της Διεύθυνσης Δ.Ε. Πειραιά, Εγκαταστάσεις Ατμοηλεκτρικού Σταθμού Ν. Φαλήρου (15.3.2017).
- Ημερίδα για τη Βιωματική Εκπαίδευση, Πολιτιστικό Πάρκο Λυκαβηττού, (10.4.2017).
- Παρουσίαση του εκπαιδευτικού έργου του Ιδρύματος της Βουλής, 14η ΔΕΘ Βιβλίου, Θεσσαλονίκη, (11.5.2017).
- Συμπόσιο Σχολικών Δραστηριοτήτων Διεύθυνσης Π.Ε. Χανίων, Χανιά, (9 & 10.6.2017).
- Παρουσίαση του προγράμματος ΠΕΙΡ@ΜΑ, Εκθεσιακός χώρος του Ιδρύματος της Βουλής, (14.6.2017).
- Συνέδριο Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Μαράσλειο Διδασκαλείο, (25.6.2017).
- Ημερίδα Εργαστηρίου Ιστορίας & Κοινωνικών Σπουδών Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών Πανεπιστημίου Αιγαίου, Ρόδος, (17.11.2017).
- Παρουσίαση δύο βιωματικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Ιδρύματος σε μαθητές και εκπαιδευτικούς, Πάτρα, (27.11.2017).

V. ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΚΒ΄ ΣΥΝΟΔΟΣ (2016-2017)

Η ΚΒ΄ Σύνοδος του εκπαιδευτικού προγράμματος *Βουλή των Εφήβων* ολοκληρώθηκε κατά το διάστημα 6-10 Ιουλίου 2017. Με κεντρικό θέμα τον έφηβο ενεργό πολίτη, τριακόσιοι μαθητές και μαθήτριες προβληματίστηκαν για ευαίσθητα και δύσκολα ζητήματα όπως τα δικαιώματα, η εφαρμογή και η καταπάτησή τους, το δημοκρατικό σχολείο, το περιβάλλον και η προστασία του, ο πολιτισμός και οι διάφορες εκφάνσεις του, η τεχνολογία με τις χρήσεις και τις καταχρήσεις της, τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της, η κοινωνική αλληλεγγύη προς τις ευάλωτες ομάδες με στόχο την ενδυνάμωσή τους. Συζητήσεις σε ομάδες και σε ολομέλεια, ποικίλα βιωματικά εργαστήρια προβληματισμού και δράσεις ευαισθητοποίησης, καλλιτεχνικές δημιουργικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις πολιτισμού, φιλοξενήθηκαν σε χώρους εντός και εκτός του Κοινοβουλίου [Βιβλιοθήκη της Βουλής (πρώην Καπνεργοστάσιο), Μουσικό Σχολείο Αθήνας, Εθνικός Κήπος κ.λπ.]. Χωρίς τηλεοπτική κάλυψη και με τη

βοήθεια των μελών της επιτροπής του προγράμματος, ειδικών, καθώς και εκπροσώπων φορέων που δραστηριοποιούνται σε συναφή θέματα, τα μέλη της *Βουλής των Εφήβων* διερεύνησαν τη σημασία του ρόλου του έφηβου ενεργού πολίτη στο σχολείο, στην τοπική του κοινότητα και στην κοινωνία συνολικά και ενθαρρύνθηκαν να εκφράζονται, να συμμετέχουν και να παρεμβαίνουν στα κοινά, με γνώμονα πάντα τις δημοκρατικές αρχές και αξίες, αξιοποιώντας τη δυναμική της συνεργασίας και της συλλογικής δράσης.

Στο πλαίσιο των εργασιών της ΚΓ' Συνόδου της *Βουλής των Εφήβων*, το Ίδρυμα της Βουλής συνεργάστηκε με πρόσωπα και φορείς εγνωσμένου κύρους, τόσο για τις συζητήσεις με τους εφήβους (Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Μητροπολιτικό Κοινωνικό Ιατρείο Ελληνικού, Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ΕΚΠΑ, Συμβουλευτικό Όργανο Ελληνικού Κόμβου Ασφαλούς Διαδικτύου κ.λπ.), όσο και για την πραγματοποίηση βιωματικών παιδαγωγικών εργαστηρίων (WWF, Grasshopper Youth, ΣΚΕΠ, Νεανικό Πλάνο κ.λπ.). Οι εργασίες της Συνόδου ολοκληρώθηκαν με τη συνεδρίαση της *Βουλής των Εφήβων* σε Ολομέλεια, κατά την οποία οι μαθητές και μαθήτριες είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τις εργασίες των ομάδων τους, αλλά και να συνομιλήσουν με τον Πρόεδρο της Βουλής, για θέματα που σχετίζονται με τον ρόλο και τον τρόπο λειτουργίας του Κοινοβουλίου.

Όπως κάθε χρόνο, στο πλαίσιο της Συνόδου οργανώθηκε σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων (επίσκεψη στην Ακρόπολη και στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, θεατρική παράσταση και μουσική εκδήλωση στον προαύλιο χώρο του Κοινοβουλίου). Το διαθέσιμο οπτικοακουστικό υλικό (συνεδρίαση Ολομέλειας, πρακτικά, φωτογραφίες κ.λπ.) έχει αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος *Βουλή των Εφήβων* (www.efivoi.gr).

VI. ΕΡΓΑ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Α) Έργα

1. 12 Οκτωβρίου 1944. Η Αθήνα ελεύθερη

Η Αθήνα Ελεύθερη στο Πάρκο Ελευθερίας

(Κτίριο 6, πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ, Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθηναίων στο Πάρκο Ελευθερίας, 1-31 Οκτωβρίου 2017)

Για δεύτερη χρονιά το Ίδρυμα της Βουλής, σε συνεργασία με την Περιφέρεια Αττικής, τον Δήμο Αθηναίων, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους και την ΕΡΤ ανέλαβαν τη διοργάνωση και υποστήριξαν πολύπλευρα ένα σύνολο δράσεων για τον εορτασμό της απελευθέρωσης της πρωτεύουσας από τις ναζιστικές δυνάμεις Κατοχής ως μιας μεγάλης γιορτής των κατοίκων της Αθήνας. Σκοπός των εκδηλώσεων και φέτος ήταν η ανάδειξη του αγώνα του ελληνικού λαού ενάντια στον φασισμό/ναζισμό κατά την περίοδο του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και η διάχυση της σχετικής με την περίοδο επιστημονικής γνώσης. Με τη συνδρομή φορέων και ομάδων πολιτών πραγματοποιήθηκαν τη φετινή χρονιά:

- έκθεση για την περίοδο της Κατοχής, εκπαιδευτικά προγράμματα,
- ιστορικοί περίπατοι που έδωσαν την ευκαιρία σε Αθηναίους και Πειραιώτες να περπατήσουν στην πόλη τους και να γνωρίσουν άγνωστα τοπία της Αθήνας και του Πειραιά,
- συναυλίες,
- δημόσιες συζητήσεις και άλλες πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δράσεις.

Επίσης πραγματοποιήθηκε σειρά ομιλιών-συζητήσεων από επιστήμονες, που κάλυψαν ένα ευρύ φάσμα της ιστορίας της Κατοχής, της Αντίστασης και της Απελευθέρωσης.

- *Το Χρονικό της Απελευθέρωσης της Αθήνας* (9.10.2017),
- *Ιστορίες της Κατοχής μέσα από τα αρχεία* (τρεις συναντήσεις γύρω από τη συμβολή των αρχείων στην έρευνα: Τετάρτη 11, Τετάρτη 18 και Τετάρτη 25 Οκτωβρίου 2017)
- *Δημόσια Ιστορία και Χώρος. Αθήνα: από τη λήθη στη μνήμη* (23.10.2017)

Το σύνολο του έντυπου και διαφημιστικού υλικού προβολής των δράσεων εκτυπώθηκε σε συνεργασία με το Τυπογραφείο της Βουλής των Ελλήνων.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε η συνδρομή του Ιδρύματος τόσο σε οργανωτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο προβολής.

Επίσης το σύνολο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που παρουσιάστηκαν σε μαθητές σχολείων στο πλαίσιο της έκθεσης, αλλά και των επιμορφωτικών προγραμμάτων που απευθύνονταν σε καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης, παρουσιάστηκαν σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν από τον τομέα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Ιδρύματος σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς του *Αθήνα Ελεύθερη*.

2. 1821-2021, 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση

Το 2021 συμπληρώνονται 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821. Ενόψει της επετείου το Ίδρυμα αποφάσισε να συμβάλει αποφασιστικά και υπεύθυνα, για αυτό και ανέλαβε να εκπονήσει, σε συνεργασία με έγκριτους ερευνητικούς φορείς μια σειρά από δράσεις οι οποίες θα κινούνται στο τρίπτυχο “Ιστορία - Αρχεία - Μνήμη” και θα εκτείνονται σε ένα τετραετές πρόγραμμα μέχρι το 2021, με σκοπό να καλύψουν υπαρκτά κενά στην αρχειακή έρευνα, την εκδοτική δραστηριότητα και τη διερεύνηση της συλλογικής μνήμης γύρω από την Επανάσταση του 1821. Τα σύνθετα αυτά επιστημονικά και εκδοτικά εγχειρήματα των οποίων ο πολυθεματικός και ποιοτικός χαρακτήρας είναι εξασφαλισμένος έχουν προγραμματιστεί σε βάθος τετραετίας (2107-2021), προκειμένου να αποφευχθεί η συσσώρευση ενεργειών αποκλειστικά και μόνο τη χρονιά της επετείου.

Οι δράσεις του προγράμματος αφορούν τους εξής άξονες:

(α) Αρχειακή Έρευνα - Ερευνητικά προγράμματα

- *Η αυστριακή ναυτιλιακή πολιτική κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης*

Εκπόνηση συγγραφικού έργου, με έκδοση και κάποιων αντιπροσωπευτικών εγγράφων, που θα βασίζεται στην επεξεργασία και πλαισίωση αυστριακών αρχειακών πηγών που σχετίζονται με τη ναυτική πολιτική της Αυστρίας στην Ανατολική Μεσόγειο μέσα και από τις προξενικές εκθέσεις (αυστριακές και λοιπές ευρωπαϊκές) από διάφορες πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Παρέχεται έτσι μια σύνθετη εικόνα για τις διακυμάνσεις αντιμετώπισης της Επανάστασης από τις ξένες δυνάμεις της εποχής.

- *Οθωμανικά τεκμήρια για την Ελληνική Επανάσταση*

Εκπόνηση συγγραφικού έργου που θα βασίζεται στην επεξεργασία και έκδοση σε λατινογράμματη μεταγραφή και ελληνική μετάφραση δύο αδημοσίεωτων οθωμανικών καταστίχων που βρίσκονται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Σόφιας και στα οποία καταγράφονται οι δημεύσεις περιουσιών υπόπτων για συμμετοχή στο επαναστατικό κίνημα του 1821. Πέρα από την πολύτιμη «οθωμανική» ματιά στο μείζον αυτό γεγονός, τα στοιχεία που παρέχουν τα κατάστιχα, διασταυρούμενα με γνωστά τεκμήρια, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη σκιαγράφηση της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης της ομάδας των ανθρώπων που εμφορούνταν από τις επαναστατικές ιδέες εκείνη την εποχή. Το έργο αναμένεται να ξεκινήσει εντός του 2018.

- *Τόποι μνήμης για την Ελληνική Επανάσταση, 19ος-20ός αιώνες*

Καταγραφή και μελέτη της μνήμης της Ελληνικής Επανάστασης μέσα από την υλικότητα των δημόσιων μνημείων, με έμφαση στην ιστορική και όχι στην καλλιτεχνική τους αξία, η οποία θα απολήξει στη δημιουργία ψηφιακής βάσης δεδομένων των δημόσιων νεότερων μνημείων (ανδριάντες, προτομές, ηρώα, στήλες κ.λπ.) της Αθήνας, καθώς και δήμων εμβληματικών για την ιστορία του Αγώνα (Τρίπολη, Πάτρα, Ναύπλιο, Μεσολόγγι, Ερμούπολη), ώστε να απεικονιστεί ο τρόπος μνημειοποίησης του μείζονος γεγονότος της ελληνικής εθνικής ιστορίας. Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει και έναν ψηφιακό χάρτη με όλα τα μνημεία, ο οποίος θα μπορεί να εμπλουτίζεται συνεχώς.

- *Αντιπρόσωποι των Εθνοσυνελεύσεων και Βουλευτικό. Βιογραφική τεκμηρίωση*

Ερευνητική δράση που αποβλέπει στον εντοπισμό, τη συστηματική καταγραφή και τη μελέτη των προσώπων που μετείχαν στις εθνοσυνελεύσεις των χρόνων της Επανάστασης και στο Βουλευτικό την περίοδο 1822-1828, προκειμένου να συνταχθεί τεκμηριωμένος και έγκυρος κατάλογος των παραπάνω προσώπων,

καθώς και βιογραφικά σημειώματα των μελών του Βουλευτικού. Πρόκειται για έργο υποδομής, που θα καλύψει ένα βασικό έλλειμμα της βιβλιογραφίας. Οι κατάλογοι και τα σημειώματα θα αναρτηθούν σε ειδική ψηφιακή πλατφόρμα.

Τα ερευνητικά έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη είναι τα εξής:

- *Η αυστριακή ναυτιλιακή πολιτική κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης*

Το έργο θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με την Όλγα Κατσιαρδή, ομότιμη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών. Για το έργο αυτό έχει υπογραφεί σύμβαση στις 31 Αυγούστου 2017 και αναμένεται να παραδοθεί το Δεκέμβριο του 2019.

- *Τόποι μνήμης για την Ελληνική Επανάσταση, 19ος-20ός αιώνας*

Επιστημονική υπεύθυνη: Χριστίνα Κουλούρη

Το έργο θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Για το έργο έχει υπογραφεί σύμβαση στις 15 Δεκεμβρίου 2017. Τον Ιούνιο του 2018 αναμένεται να λήξει η πρώτη ερευνητική φάση η οποία περιλαμβάνει την παράδοση αναλυτικής έκθεσης πεπραγμένων για την πρόοδο του έργου αναφορικά με τη χαρτογράφηση και τεκμηρίωση των μνημείων της Αθήνας. Το έργο προβλέπεται να παραδοθεί συνολικά τον Δεκέμβριο του 2020.

- *Αντιπρόσωποι των Εθνοσυνελεύσεων και Βουλευτικό. Βιογραφική τεκμηρίωση*

Επιστημονικός υπεύθυνος: Λεωνίδας Καλλιβρετάκης

Το έργο αυτό θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και τη Βιβλιοθήκη της Βουλής. Για το έργο αυτό έχει υπογραφεί σύμβαση στις 5 Δεκεμβρίου 2017. Στις 20 Δεκεμβρίου 2017 παραδόθηκε, βάσει των προβλεπομένων στη σύμβαση, αναλυτική έκθεση εργασιών και σχεδιασμού του έργου. Τον Δεκέμβριο 2018 αναμένεται να παραδοθεί το αποδελτιωμένο

υλικό σε ψηφιακή μορφή. Το έργο προβλέπεται να παραδοθεί συνολικά τον Δεκέμβριο του 2019.

(β) Συνέδρια

Στο πλαίσιο των δράσεων του προγράμματος, προβλέπεται να διοργανωθούν τα εξής συνέδρια, επίσης με ορίζοντα τετραετίας και με θεματικές που άπτονται βασικών ιστοριογραφικών/μεθοδολογικών προβληματισμών που θα αναδειχθούν συνολικά από το Έργο 1821-2021.

Εντός του 2018: *Το απομνημόνευμα, ως ιστορική πηγή και οι χρήσεις του.*

Εντός του 2020: *Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 ως διεθνικό γεγονός. Νέες προσεγγίσεις με άξονα τα οθωμανικά και αυστριακά αρχειακά τεκμήρια.*

Εντός του 2021: *Το 1821 και η Δημοκρατία.*

Τα πρακτικά των συνεδρίων πρόκειται να εκδοθούν, κατά την πάγια τακτική του Ιδρύματος (βλ. και αμέσως παρακάτω).

(γ) Εκδοτικό πρόγραμμα

Το εκδοτικό πρόγραμμα έχει δύο βασικά σκέλη, χωρίς να συνυπολογίσουμε τα πρακτικά των συνεδρίων (βλ. παραπάνω **2. (β)**) και τις εκδοτικές απολήξεις των αρχειακών ερευνών (βλ. παραπάνω **2. (α)**). Ως προς το πρώτο σκέλος, προγραμματίζεται η δημιουργία διακριτής εκδοτικής σειράς με την επωνυμία *Κείμενα Μνήμης*, η οποία αφορά στην έκδοση απομνημονευμάτων/ημερολογίων και ιστοριογραφικών κειμένων του 19ου ή των αρχών του 20ού αιώνα, σε σειρά ενιαίου σχήματος και με την προσθήκη προλογικού σημειώματος και εισαγωγικής μελέτης για τον συγγραφέα και το έργο του. Πολλά από τα έργα δεν έχουν επανεκδοθεί ή είναι προσπελάσιμα μόνο ψηφιακά. Όπως ισχύει και για τις υπόλοιπες δράσεις του έργου 1821-2021, 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση έτσι και οι τίτλοι των *Κειμένων Μνήμης* θα εκδίδονται σταδιακά σε βάθος τετραετίας.

Το δεύτερο σκέλος αφορά την έκδοση ανθολογίου κλέφτικων τραγουδιών με σκοπό να μοιράζεται ως δώρο στους ξένους επισκέπτες της Βουλής από το 2019 και μέχρι το 2021.

1. Κείμενα Μνήμης

Διευθυντής σειράς: Παντελής Μπουκάλας

Επιμέλεια-διορθώσεις: Στρατής Μπουρνάζος

- (1) Ιωάννης Φιλήμων, *Δοκίμιον ιστορικόν περί της Φιλικής Εταιρίας*, εκ του Τυπογραφείου Θ. Κονταξή και Ν. Λουλάκη, εν Ναυπλία 1834
Εισαγωγή-σχόλια: Κώστας Λάμπας, ιστορικός.
- (2) Αρτέμιος Μ. Μίχος, *Απομνημονεύματα της δευτέρας πολιορκίας του Μεσολογγίου (1825-1826)*, 1883
Εισαγωγή: Μαρία Ευθυμίου, καθηγήτρια, ΕΚΠΑ. Έκδοση και σχολιασμός νεοεξερεθέντος χειρογράφου: Βαγγέλης Σαράφης.
- (3) Χρ. Περραιβός, *Απομνημονεύματα πολεμικά*, τ. 1-2, Αθήνα 1836
Εισαγωγή-σχόλια: Στέφανος Παπαγεωργίου.
- (4) Κανέλλος Δεληγιάννης, *Απομνημονεύματα με εισαγωγή-σχόλια του Γ. Τσουκαλά*, στη σειρά *Απομνημονεύματα αγωνιστών του '21*, τ. 1-3, Αθήνα 1957.
Εισαγωγή-σχόλια: Νίκος Ροτζώκος, καθηγητής Πανεπιστημίου.
- (5) Κ. Κριτοβουλίδης, *Απομνημονεύματα του περί αυτονομίας της Ελλάδος πολέμου των Κρητών*, Αθήνα 1859.
Εισαγωγή-σχόλια: Ελευθερία Ζέη, επίκουρη καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- (6) Χρήστος Σ. Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν εκστρατειών και μαχών και των μετά ταύτα συμβάντων, ων συμμετέσχεν ο Τακτικός Στρατός από του 1821 μέχρι του 1833, μεταγραφείσα μετά πλείστων όσων ιστορικών γεγονότων*, εκ του Τυπογραφείου Α. Αντωνιάδου, Αθήνα 1874.

Εισαγωγή-σχόλια: Νίκος Θεοτοκάς, καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο και Διονύσης Τζάκης, λέκτορας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Δεδομένου ότι τα κείμενα (2) και (3), *Απομνημονεύματα της δευτέρας πολιορκίας του Μεσολογγίου* του Α. Μίχου και *Απομνημονεύματα πολεμικά* του Χρ. Περραιβού, προγραμματίζεται να κυκλοφορήσουν εντός του 2018, η εκδοτική προετοιμασία έχει ξεκινήσει ήδη από το 2017 (δακτυλογράφηση πρωτοτύπων, επιμέλεια κειμένων, ανάθεση συγγραφής εισαγωγικού κειμένου σε ερευνητές). Εντός του 2017 ανατέθηκε επίσης η συγγραφή εισαγωγικού κειμένου και στους: Κ. Λάππα, Ε. Ζέη, Ν. Θεοτοκά - Δ. Τζάκη.

2. Ανθολόγιο Κλέφτικων Τραγουδιών

Επιστημονικός υπεύθυνος: Παντελής Μπουκάλας

Εισαγωγή-επιμέλεια: Αλέξης Πολίτης

Διορθώσεις: Ίδρυμα της Βουλής

Περιγραφή: Έκδοση ανθολογίου με υπάρχουσες μεταφράσεις κλέφτικων τραγουδιών στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, ιταλική και ρωσική γλώσσα, από κορυφαίους ελληνιστές ή φιλέλληνες του 19ου αιώνα. Το εισαγωγικό κείμενο του Α. Πολίτη θα εκδοθεί μεταφρασμένο στα αγγλικά.

Ο τόμος προγραμματίζεται να μοιράζεται ως δώρο από το 2019 και μέχρι το 2021, γι' αυτό προβλέπεται να εκδοθεί εντός του 2018.

(B) Ερευνητικά Προγράμματα

1. Πρόσφυγες: Η υποδοχή τους στην Ελλάδα (1821-1989). Έρευνα - Τεκμηρίωση - Διάχυση

Φορείς υλοποίησης: Το έργο θα υλοποιηθεί από το Ίδρυμα της Βουλής σε συνεργασία με το Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας (ΚΕΝΙ) του Παντείου Πανεπιστημίου και με το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Επιστημονικοί υπεύθυνοι έργου: Λίνα Βεντούρα, καθηγήτρια, Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας (KENI) Πάντειο Πανεπιστήμιο, Δημήτρης Δημητρόπουλος, διευθυντής ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Αντικείμενο της έρευνας: Το πρόγραμμα αφορά την εξέταση της υποδοχής των προσφύγων στον ελληνικό χώρο από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως τη σύγχρονη εποχή, καθώς και την πρόσληψή τους από τον πληθυσμό του νέου τόπου εγκατάστασης. Παράλληλα θα διερευνηθεί η διαφοροποίηση της πρόσληψης ανάλογα με το μέγεθος των ομάδων την εθνοτική ή θρησκευτική προέλευση, αλλά και τους λόγους της μετακίνησης. Έμφαση θα δοθεί στη συμβίωση των "παλαιών" και των "νέων" κατοίκων. Πρόκειται για σημαντικό και επίκαιρο θέμα λόγω των μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ταυτόχρονα το θέμα αυτό έχει ιστορικό βάθος και αξίζει η διερεύνηση και η ανάδειξή του με σκοπό την ένταξη των πορισμάτων του στις εκπαιδευτικές δράσεις του Ιδρύματος.

Στόχοι: Δημιουργία ιστορικού υλικού με αποσπάσματα από εφημερίδες, αναφορές σε λογοτεχνικά και άλλα κείμενα, προφορικές μαρτυρίες, γελοιογραφίες κ.ά. σε ψηφιακή μορφή που θα περιλαμβάνει πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές με βάση τις οποίες θα δημιουργηθεί ηλεκτρονικό ανθολόγιο-αποθετήριο για την ιστορία και τις αναπαραστάσεις του «ξένου» και του πρόσφυγα στο σύγχρονο ελληνικό κράτος. Το υλικό τεκμηρίωσης θα αποτελέσει δεξαμενή πληροφοριών για ιστορικές μελέτες και εκπαιδευτικές δράσεις. Θα είναι προσβάσιμο μέσω του ιστοχώρου του Ιδρύματος και θα υπάρχει η δυνατότητα ανανέωσης του με νέο υλικό.

2. Ιστορικό Λεξικό Ελληνικών Κοινοβουλευτικών Κομμάτων (1844-1967)

Φορείς υλοποίησης: Το προτεινόμενο έργο θα υλοποιηθεί από το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Επιστημονική επιμέλεια έργου: Επιτροπή που απαρτίζεται από τους Κατερίνα Δέδε, Εντεταλμένη Ερευνήτρια (ΙΙΕ, ΕΙΕ), Λεωνίδα Καλλιβρετάκη, Διευθυντή Ερευνών (ΙΙΕ, ΕΙΕ), Λίνα Λούβη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ηλία Νικολακόπουλο, Ομότιμο Καθηγητή ΕΚΠΑ, Σωτήρη Ριζά, Διευθυντή Ερευνών ΚΕΙΝΕ, Ακαδημία Αθηνών.

Αντικείμενο της έρευνας: Η συγκρότηση ιστορικού λεξικού των ελληνικών κοινοβουλευτικών κομμάτων, το οποίο θα εκτείνεται χρονικά από το 1844 έως το 1967, καλύπτοντας 123 χρόνια κοινοβουλευτικού βίου. Το έργο θα εκκινεί από τις εκλογές του 1844, τις πρώτες μετά την καθιέρωση Συντάγματος, και θα καταλήγει στο 1967. Το έργο θα υλοποιηθεί με τη συνεργασία επιστημόνων, οι οποίοι θα κληθούν να καταθέσουν τις γνώσεις τους και τα προϊόντα της έρευνάς τους στα σχετικά λήμματα. Για το σκοπό αυτό η επιστημονική επιτροπή θα αναθέσει σε έμπειρους ή καταξιωμένους ιστορικούς και νέους επιστήμονες τη συγγραφή των περίπου 150 λημμάτων, με στόχο την όσο το δυνατόν πληρέστερη και έγκυρη παρουσίαση της ιστορίας του κάθε κομματικού σχηματισμού/συνασπισμού.

Στόχοι: Στόχος του έργου είναι η ευσύνοπτη παρουσίαση, υπό τη μορφή λημμάτων, της ιστορίας των κομμάτων που κατέλαβαν, μέσα στην εν λόγω περίοδο, έδρανα στο ελληνικό κοινοβούλιο. Το ιστορικό αυτό λεξικό θα καλύψει ένα μεγάλο κενό που υπάρχει σήμερα σχετικά με την κοινοβουλευτική ιστορία της χώρας και εκτιμάται ότι θα αποτελέσει ένα έργο αναφοράς για τα επόμενα χρόνια, τόσο για την επιστημονική κοινότητα όσο και για όλους τους πολίτες. Το αποτέλεσμα του έργου –τα λήμματα των κοινοβουλευτικών κομμάτων 1844-1967– θα συγκροτήσουν έναν τόμο, που θα αποτελέσει συνέκδοση των δύο φορέων.

VII. ΠΑΡΚΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ

Κατά το έτος 2017 το Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης (ΠΕΣ) συνεχίζοντας με μεγάλη επιτυχία το έργο του δέχτηκε συνολικά 3.472 επισκέπτες ανάμεσά τους σχολεία, συλλόγους, και άλλες οργανωμένες ομάδες καθώς και μεμονωμένους επισκέπτες. Πολλοί από αυτούς διανυκτέρευσαν ή γευμάτισαν στο ΠΕΣ, καθώς λειτούργησε ο ξενώνας και το εστιατόριο από το Συνεταιρισμό Γυναικών Νεστορίου. Πιο συγκεκριμένα:

(Α) Οργανωμένες επισκέψεις

Οργανωμένες επισκέψεις με λεωφορείο στο ΠΕΣ έγιναν από τους εξής:

Εναλλακτική Δράση Θεσσαλονίκης, οργανωμένες επισκέψεις δύο ομάδων μεμονωμένων επισκεπτών με πρωτοβουλία ιδιωτών, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας, Σύλλογος Συνταξιούχων Δήμου Θεσσαλονίκης, Σύλλογος Αποφοίτων της Σχολής Βαλκανικών Γλωσσών και Ρωσικής του Ι.Μ.Χ.Α.

Το Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης επισκέφτηκαν μαθητές και εκπαιδευτικοί από το ιδιωτικό εκπαιδευτήριο Καλαμαρί Θεσσαλονίκης, Ιωνίδειος Σχολή, 15ο γυμνάσιο Περιστερίου, Λύκειο Φιλύρου, Νηπιαγωγείο Μικροί εξερευνητές Καστοριάς (με τους γονείς τους), 4ο γυμνάσιο Αμπελοκήπων Θεσσαλονίκης, 2ο Γυμνάσιο Κοζάνης.

(Β) Ομάδα Προφορικής Ιστορίας

Η ομάδα προφορικής ιστορίας Καστοριάς (ΟΠΙΚΑΣ) συστάθηκε τον Οκτώβρη 2015 μετά την παρακολούθηση 18ωρου σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε στο Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης με κύριους εισηγητές την Τασούλα Βερβενιώτη και την Ρίκη Βαν Μπουσχότεν. Στόχος της ΟΠΙΚΑΣ είναι η διάσωση της μνήμης για τη δεκαετία του '40 με τη δημιουργία αρχείου προφορικών μαρτυριών. Έχουν πραγματοποιηθεί 26 ηχογραφημένες συνεντεύξεις από τις οποίες οι 8 είναι και βιντεοσκοπημένες. Επίσης έχουν γίνει 26 περιλήψεις συνεντεύξεων, 26 ημερολόγια συνέντευξης και ισάριθμα παραχωρητήρια. Μέχρι τώρα έχουν απομαγνητοφωνηθεί 8 από τις συνεντεύξεις. Το αρχείο, όπως αναγράφεται και στο παραχωρητήριο, που υπογράφουν οι πληροφορητές, διατίθεται Α) στο Ίδρυμα της Βουλής όπου υπάγεται το Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης και Β) στο Εργαστήρι Κοινωνικών και Μεταναστευτικών Σπουδών του πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς.

(Γ) Εκδηλώσεις

Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν πέντε εκδηλώσεις (ημερίδες, σεμινάρια, κ.ά.) στην αίθουσα εκδηλώσεων του ΠΕΣ κατά τη διάρκεια της χρονιάς οι οποίες ήταν ανοιχτές στο κοινό. Συγκεκριμένα:

- Επιμορφωτικό σεμινάριο με θέμα *Τεκμήρια ιστορικής μνήμης, πολιτισμικές αναπαραστάσεις, περιβαλλοντικός πλούτος και η εκπαιδευτική τους αξιοποίηση*, από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας (29 Απριλίου-1 Μαΐου 2017).
- Τρίτη Επιστημονική Διημερίδα, *Ελλάδα και Βαλκάνια στον 20ό αιώνα III*, Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονία (19-21 Μαΐου 2017). Συμμετείχαν 33 καθηγητές πανεπιστημίων, ερευνητές, υποψήφιοι διδάκτορες και φοιτητές που παρουσίασαν τις εργασίες του καθώς και προσωπικότητες της τοπικής κοινωνίας που προέδρυσαν σε σχετικά πάνελ. Η επιστημονική αυτή συνάντηση οργανώνεται από το τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας σε συνεργασία με το Ίδρυμα της Βουλής για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία και με τη συμμετοχή των τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και του τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου. Την πρωτοβουλία για τη συνάντηση, που διεξήχθη για τρίτη συνεχή χρονιά στο Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης, έχουν οι καθηγητές Βλάσης Βλασίδης και Στράτος Δορδανάς.
- Παρουσίαση αποσπασμάτων από το έργο του Γ. Καλαβριανού *Γιοι και Κόρες*, σε σκηνοθεσία Χαρούλας Αποστολίδου από τη Θεατρική Ομάδα " Πάνω στο Θέατρο", αποτελούμενη από μαθητές του Λυκείου Φιλύρου Θεσσαλονίκης (11.6.2017).
- Διήμερο φωτογραφικό σεμινάριο πραγματοποιούσε η ομάδα φωτογραφίας των έφηβων προσφύγων της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης "ΑΝΤΙΓΟΝΗ" στο πλαίσιο των φωτογραφικών εξορμήσεων και των διαδραστικών εκδηλώσεων της, σε συνεργασία με τη μη κερδοσκοπική οργάνωση MediaTerraNea, (20 και 21.6.2017).
- Ημερίδα για το φυσικό περιβάλλον του Γράμμου με θέμα *Η χλωρίδα και η πανίδα του Γράμμου*, με ομιλητή τον Αθανάσιο Σταμπουλίδη, Διδάκτορα Δασοκομίας ΔΠΘ (17.9.2017).

VIII. ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος της Βουλής <http://foundation.parliament.gr> παρέχονται αναλυτικές πληροφορίες για όλες τις δράσεις του Ιδρύματος. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται ψηφιακές εκθέσεις, πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια, e-βιβλία και υλικό από τις εκδηλώσεις του Ιδρύματος.

(α) Ψηφιακές εκθέσεις

Το Ίδρυμα αξιοποιεί τις εφαρμογές της πληροφορικής με στόχο την παρουσίαση ψηφιακών εκθέσεων, πλούσιων σε εποπτικό και εκπαιδευτικό υλικό. Κύριος στόχος είναι η απομακρυσμένη πρόσβαση των πολιτών, εντός και εκτός συνόρων της χώρας, που συμβάλλει στην εξωστρέφεια και το άνοιγμα της Βουλής στην κοινωνία. Ο 'ψηφιακός' επισκέπτης αποκτά τη δυνατότητα μιας ατομικής περιήγησης και δημιουργεί τη δική του διαδρομή στην προσέγγιση της γνώσης και της πληροφορίας των θεμάτων που παρουσιάζονται.

Στον ιστοχώρο του Ιδρύματος έχουν αναρτηθεί οι εξής ψηφιακές εκθέσεις:

- *Ο φεμινισμός στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, ιδέες, συλλογικότητες, διεκδικήσεις, 1974-1990, (ελληνικά και αγγλικά).*
- *Ελευθέριος Βενιζέλος, ο διπλωμάτης και ο επαναστάτης (ελληνικά και αγγλικά).*
- *Η μακρά πορεία της Δωδεκανήσου προς την Ενσωμάτωση (ελληνικά).*

(β) Ψηφιακές εκπαιδευτικές πλατφόρμες

Το εκπαιδευτικό υλικό που παρουσιάζεται στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος, προσφέρει δυνατότητες εξατομικευμένης πλοήγησης και διάδρασης. Με τον τρόπο αυτό, το υλικό προσεγγίζει τις ανάγκες και την αισθητική των μαθητών, εξασφαλίζοντας μεγαλύτερη διάχυση στον κόσμο της εκπαίδευσης. Κείμενα, εικόνες,

ψηφιακοί σύνδεσμοι γίνονται τα μέσα για την εμβάθυνση της γνώσης στα προσφερόμενα θέματα.

1. *Δημοκρατία και Εκπαίδευση* (βλ. σχετικό κεφάλαιο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ).

Ψηφιακή επεξεργασία και παρουσίαση υλικού για τις ενότητες:

- *Επίσκεψη στην Αρχαία Αγορά της Αθήνας*
- *Αρχαίο Θέατρο και Δημοκρατία*

ΙΧ. ΠΡΟΒΟΛΗ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Το 2017 η βελτίωση της επικοινωνίας των δράσεων του Ιδρύματος και η δημιουργία ενός δραστήριου και εξωστρεφή τομέα προβολής, αποτέλεσε ουσιαστικό στόχο. Το γεγονός πως δεν υπήρχε ένας συστηματικός τρόπος εργασίας στον τομέα αυτό και πως η προώθηση κάθε δράσης του Ιδρύματος επαφιόταν αποκλειστικά στις πρωτοβουλίες που θα έπαιρνε το τμήμα που τη διοργάνωνε, δημιούργησε την ανάγκη να οργανωθεί από μηδενική βάση ένα Γραφείο Τύπου, το οποίο θα συντόνιζε την επικοινωνία και θα είχε την ευθύνη για την προβολή όλων των δράσεων, «χτίζοντας» παράλληλα μία αμφίδρομη σχέση συνεργασίας με συντάκτες και μέσα πολιτιστικού και πολιτικού ενδιαφέροντος.

(Α) Προβολή

Ξεκινώντας την προσπάθεια να λειτουργήσουμε με ορθό τρόπο το Γραφείο Τύπου, συγκεντρώθηκαν οι λίστες αποδεκτών όλων των τμημάτων για να εντοπιστούν σε ένα πρώτο επίπεδο οι δημοσιογράφοι και οι λοιπές επαφές μας. Αφού ενσωματώθηκαν σε μία κοινή λίστα και ταξινομήθηκαν, ανάλογα με το είδος και την περιοδικότητα του μέσου που εκπροσωπούσαν ή την ιδιότητα τους (ακαδημαϊκοί, πρόσωπα γραμμάτων και τεχνών κλπ), έγινε μία επιπλέον αναζήτηση, προκειμένου η λίστα αυτή να επικαιροποιηθεί και να εμπλουτιστεί. Η επικοινωνία με τις επαφές αυτές, πραγματοποιείται με την αποστολή του καθιερωμένου δελτίου τύπου της δράσης,

αλλά και την τηλεφωνική επικοινωνία, με απώτερο στόχο μία τακτική συνεργασία μαζί τους.

Επιπλέον, στις αρμοδιότητες του Γραφείου Τύπου εντάσσεται η καθημερινή αποδελτίωση των ειδήσεων και η τήρηση αρχείου με τα δημοσιεύματα που αφορούν στο Ίδρυμα της Βουλής, καθώς επίσης και η τήρηση αρχείου με το υλικό της κάθε δράσης (δελτίο τύπου, πρόσκληση, πρόγραμμα κ.λπ.).

Τέλος, σε μία γενικότερη προσπάθεια προβολής των δράσεων του Ιδρύματος αποφασίστηκε, όσον αφορά στις νέες εκδόσεις, να στέλνεται ενημερωτικό δελτίο στα μέλη του ελληνικού κοινοβουλίου, καθώς και σε αρθρογράφους, με τους οποίους είτε συνεργαζόμαστε είτε ασχολούνται με τη βιβλιοκριτική, ενώ σχετικά με τις περιοδικές εκθέσεις, να στέλνονται αφίσες σε κεντρικά βιβλιοπωλεία της Αθήνας, σε σχολές και σε άλλα πολιτιστικά Ιδρύματα. Όπου κρίνεται απαραίτητο, θα πραγματοποιείται ενημερωτική συνέντευξη τύπου.

Καθοριστικό ρόλο στην νέα προσπάθεια προβολής του Ιδρύματος, έχει παίξει η αναβαθμισμένη συνεργασία με το Κανάλι της Βουλής. Το Κανάλι, με τα μέσα που διαθέτει, συνδράμει ουσιαστικά, τόσο στην προώθηση των εκδηλώσεων (δημιουργία και προβολή τηλεοπτικού σποτ), όσο και στην μαγνητοσκόπηση τους, την μετάδοση τους και γενικότερα την τηλεοπτική τους κάλυψη.

(B) Μέσα κοινωνικής δικτύωσης : www.facebook.com/idrimavoulis

Η σελίδα του Ιδρύματος της Βουλής στο facebook συνεχίζει να ενημερώνει τους 'φίλους' του Ιδρύματος στο συγκεκριμένο μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

- Έχει δημιουργηθεί ένας δίαυλος επικοινωνίας με ομάδες ανθρώπων που ενδιαφέρονται για τις αξίες του κοινοβουλευτισμού, της δημοκρατίας και της πολιτικής ιστορίας, και γενικότερα, επιδεικνύουν ενδιαφέρον για τις δράσεις του Ιδρύματος.
- Ενημερώνονται όλο και μεγαλύτερος αριθμός πολιτών αλλά και όσοι δεν έχουν εύκολη φυσική πρόσβαση (λόγω απόστασης και για άλλους λόγους) σε δράσεις και χώρους μας. Οι 'φίλοι' είναι σχεδόν 4.700.
- Παρουσιάζονται οι δράσεις (εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, εκδόσεις, συνέδρια, ομιλίες, πάρκο εθνικής συμφιλίωσης κ.λπ.).

- Παρουσιάζονται θέματα δημοκρατίας, κοινοβουλευτισμού και πολιτικής ιστορίας (επέτειοι, προβληματισμοί, συλλογή έργων τέχνης Βουλής, Βιβλιοθήκη της Βουλής, πολιτικές προσωπικότητες, πολιτικά γεγονότα κ.λπ.).
- Κάθε Κυριακή η σελίδα αναρτά την Ερώτηση της Κυριακής όπου οι 'φίλοι' καλούνται να απαντήσουν σε μια ερώτηση και να κερδίσουν μία έκδοση του ιδρύματος. Η συγκεκριμένη εβδομαδιαία δράση έχει μεγάλη απήχηση.
- Κάθε Σάββατο η σελίδα αναρτά ένα ποίημα καλώντας τους φίλους να ανταποκριθούν με μία σκέψη.

X. ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

(A) Εκθέσεις βιβλίου

Το Ίδρυμα συμμετείχε στην 14η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης, που φιλοξενήθηκε στους χώρους της ΔΕΘ-Helexpo, από τις 11 έως τις 13 Μαΐου 2017, και στο 46ο Φεστιβάλ Βιβλίου, το οποίο διοργανώθηκε από τον Σύνδεσμο Εκδοτών Βιβλίου στο Ζάππειο από 1 Σεπτεμβρίου έως 18 Σεπτεμβρίου 2017.

(B) Δίκτυο Πολιτισμού του Δήμου Αθηναίων (ATHENS CULTURE NET)

Το Athens Culture Net είναι το Δίκτυο Πολιτισμού του Δήμου Αθηναίων και επιχειρεί, συνδέοντας τους κύριους πολιτιστικούς φορείς της πόλης, να εδραιώσει ένα ενεργό πολιτιστικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο για τους ανθρώπους που ζουν στην πόλη, τους επισκέπτες, τους καλλιτέχνες και τους φορείς. Η συμμετοχή του Ιδρύματος στο Athens Culture Net έχει καταφέρει τη δικτύωση και τη συνεργασία του με άλλους σημαντικούς πολιτιστικούς φορείς της Αθήνας και την προώθηση των δράσεων του σε ένα ευρύτερο ακροατήριο, μέσα από τη σύγχρονη ηλεκτρονική πλατφόρμα του Δικτύου και το έντυπο υλικό του. Στο Δίκτυο συμμετέχουν επίσης, το Μουσείο της Ακρόπολης, το Μουσείο Μπενάκη, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, η Εθνική Λυρική Σκηνή, η Εθνική Βιβλιοθήκη, το Ίδρυμα Ωνάση κ.ά., ενώ ιδρυτικός δωρητής του είναι το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Ειδικότερα το 2017 πραγματοποιήθηκαν τα εξής:

- η προβολή του Ιδρύματος και επιλεγμένων δράσεων στο εξαμηνιαίο έντυπο του Δικτύου
- η προβολή των Αθηναϊκών δράσεων (εκθέσεων, ξεναγήσεων κ.λπ.) στην πλατφόρμα του Δικτύου στο Διαδίκτυο, www.athensculturenet.gr

(Γ) Συνεργασίες

Το Ίδρυμα της Βουλής καθόλη τη διάρκεια της χρονιάς ανέπτυξε συνεργασίες με πολιτιστικούς φορείς, πανεπιστημιακά ιδρύματα, ινστιτούτα, πρεσβείες, φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, και της κεντρικής κυβέρνησης, αλλά και συλλέκτες και ιδιώτες με σκοπό τη δημιουργία συνεργειών για την ανάδειξη των δράσεων του, του έργου της Βουλής των Ελλήνων, του κοινοβουλευτικού βίου, της ιστορίας των θεσμών. Αναμεσα σε αυτούς αρωγοί και συνεργάτες στο έργο του υπήρξαν: η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, η Ακαδημία Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Αθηνών και τα Ιστορικά του Αρχεία, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, η Α.Σ.Κ.Τ, το Α.Π.Θ., το Πανεπιστήμιο Ιωάννινων, το Πανεπιστήμιο Κρήτης, το Πολυτεχνείο Κρήτης, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, το Ιστορικό Αρχείο και το Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, το Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Βενιζέλος, το Αρχείο της ΕΡΤ, το Κέντρο Ιστορίας του Δήμου Θεσσαλονίκης, ο Δήμος Αθηναίων, η Περιφέρεια Αττικής, το Ελληνικό και Λογοτεχνικό Αρχείο-ΜΙΕΤ, και πολλοί ακόμη φορείς.